

VILNIS

LIBRA
JAN 24 1984

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXIV Nr. 2

KETVIRTADIENIS, SAUSIO [JANUARY] 19, 1984

KAINA 25 c.

KASDIEN

UNESCO IR JAV APIE ALKANUS REIKIA TIK PAMATYTI VISUR KOMUNISTAI

UNESCO yra Jungtinių Tautų organizacija, viena iš humaniškiausių veiksmų pasaulyje. Organizacijos tikslas — siekti tautų savitarpio supratimo, dalintis kultūriniais bei moksliniais pasiekimais, skatinti švietimą, ypač ekonomiškai neišsivysčiusiose šalyse. Organizacija leidžia kultūros bei mokslo klausimais knygas, propaguoja tautų taikų sugyvenimą.

Vašingtonas skelbia, kad JAV iš šios organizacijos pasitraukia ir nemokės organizacijai duoklės, nes organizacijos veikla neatitinka Amerikos interesams. Vadinas, organizacija nėra proamerikietiška. Jeigu organizacija šokinėtų per Vašingtono proimperialistinę bei antikomunistinę virvutę, tada, be abejo, būtų kitas reikalas.

Cia irgi pakastas šuniukas, kad pasaulyje antiamerikinės nuotaikos auga kaip ant mielių, kai net ir vaikai skanduoja "Yankees go home".

Velionies prez. J. Kenedžio prezidentavimo metais nebuvo tokio pašėlusio nedarbo, koks dabar yra, žemiau skurdo ribos gyvenančių žmonių armija buvo beveik perpus mažesnė, o vistiek buvo keliamas šūkis, kad milijonai Amerikos žmonių eina gulti nedavalgę. Ir ėjo.

Kiek dabar Amerikos žmonių eina gulti nedavalgiusių, vilkai žino. Tik matome prie sriubos virtuvių ilgiausias eiles alkanų žmonių, laukiančių sriubos kaušo, matome ilgiausias eiles neturtingų žmonių prie maisto dalinimo centrų, kur vaidžia dykai duoda po gabalą maisto sandėliuose nebetelpančio sūrio.

Tuo tarpu prez. Reagano administracijos leitenantas ir jis pats prisimygęs tvirtina, kad Amerikoje nėra pusbadžiai gyvenančių žmonių. O kai kurie administracijos apologetai netgi sako, kad kas-nėkas, bet juodaodžiai tai tikrai sočiai gyvena ir jų vaikai sočiausi.

Kaip visa tai pavadinti, spręskite patys skaitytojai.

Statistikos duomenys yra šaltos skaitlinės, jos nejaudina žmogaus, o tik verčia galvoti. Taip esti, kai matome spaudoje, kiek milijonų žmonių Amerikoje yra neturtingų, kiek pusbadžiai yra gyvenančių su vaikų pulku našlių moterų, kiek gatvėmis vaikijojasi benamių, kiek jų mirtinai per šalčius sušalo, kiek iš desperacijos žudosi.

Nueikime savo akimis pamatyti skurdžių gyvenimo, ypač nueikime į Niujorko Harlem rajoną, į Čikagos negrų getus bei kitų didžiųjų miestų varguomenės getus. Jeigu esi žmogus, stačiai baisu darosi, kad turtingiausioje kapita-

"SENOVINĖS KUPIŠKĖNŲ VESTUVĖS" TRIUMFUOJA

Stipri, ilgų dešimtmečių bendros revoliucinės kovos, socializmo kūrimo darbų ir laimėjimų užgūdinta draugystė jungia broliškas latvių ir lietuvių tautas. Nėra dienos, kad nesidalytų jos mintimis, nesisemtų viena iš kitos patyrimo pramonės, žemės ūkio, mokslo klausimais, nesidalytų kultūros vertybėmis.

Šimtai tūkstančių Lietuvos darbo žmonių skaito žymiausių latvių rašytojų R. Blaumano, A. Upyčio, V. Lacio, daugelio kitų knygas, išleistas lietuvių kalba, karštai ploja jų dramos veikalams, pastatytiems mūsų respublikos teatruose, ir šimtai tūkstančių Latvijos darbo žmonių seniai pažino ir pamilo K. Donelaitį, Maironį, S. Nėrį, P. Cvirka, daugelį kitų lietuvių rašytojų, skaito jų kūrinius gimtąja latvių kalba, ploja lietuvių dramaturgų pjesėms Latvijos teatruose. Plačiai keičiamasi dailės, fotomeno,

listinio pasaulio šalyje yra tiek vargo, skurdo, nusigyvenimo.

Kodėl taip yra? Pagalvok, mielas, skaitytojai.

Faktas yra faktas, kad Lenino idėjos vis daugiau užkariauja milijonus žmonių širdžių. Bet ar yra tiek registruotų komunistų, kaip skelbia reakciniai politikieriai, prašosi klausimas.

Pagal jų varomą propagandą, komunistų pilna Centro Amerika, kur tautos net ginklu rankoje kovoja už išsilaisvinimą iš socialinės bei ekonominės priespaudos. Pilna komunistų esą neišsivysčiusių šalių kontinentuose, kur tautos vienaip ar kitaip kovoja už savo šalies suverenumą prieš daugnacionalinių korporacijų išnaudojimą ir t. t. Kur tik koks išstojimas prieš svetimą ar savąjį kapitalą, kur koks tik rankos pakėlimas už demokratiją, socialinę pažangą, už taiką, reakcininkai apsiputoję šaukia, jog tai komunistų darbas.

Komunistams yra ko didžiutis ir dar kaip didžiutis, kad jiems skiriamas toks nuopelnas, kad reakcininkai juos taip garsina.

S. J. Jokubka

knygų leidybos parodomis. Geriausi Latvijos teatrai mielai svečiuojasi mūsų respublikos teatrų scenoje, visada šiltai sutinkami, karštai priimami. Taip pat karštai Latvijos žiūrovai sutinka mūsų meno kolektyvų gastroles savo teatrų scenoje. Tikrai draugystei nėra sienų ir tikram menui nėra kalbinių barjerų — viskas susilieja į bendrą daugiacionalinę socialistinę kultūros barą, išpuodingus ir visoms broliškoms tautoms brangius laimėjimus.

O neseniai buvome liudininkai dar vieno isidėmetinio įvykio: Rygoje lankėsi plačiai pagarsėjęs mūsų respublikos meno saviveiklos kolektyvas — Kupiški etnografinis liaudies teatras, nuvežęs broliams latviams ir Rygoje gyvenantiems lietuviams "Senovines kupiškėnų vestuves" ir suvaidinęs jas Respublikinių kultūros namų "Rytasma" perpildytoje salėje.

Sujaudinti žiūrovai karštai plojo scenoje atkurtoms gražiausioms lietuvių liaudies vestuvinėms tradicijoms, papročiams, skambioms dainoms, ritmingam šokiui, liaudies jumoru žėrinčioms oracijoms, nacionaliniams apdaroms. Spektaklio pabaigoje žiūrovai ilgai trunkančiais plojimais dėkojo kolektyvo vadovui ir vyriausiajam režisieriui Povilui Zulonui, visiems be išimties dalyviams, įteikė gausias puokštes gėlių, tarė nuoširdžius sveikinimo ir padėkos žodžius, pabrėždami, kaip būtina ir kaip vaisinga atkurti viską, ką gražiausio ir vertingiausio liaudies išpuoselėjo per ilgus šimtmečius, ir šiandien pateikti visa tai mūsų laikų darbo žmonėms. Šiltai jaudinančiai kalbėjo žinomas latvių poetas, Latvijos Taikos gynimo komiteto pirmininkas Andris Vėjanas.

Tai iš tikrųjų isidėmetinas faktas, kaip isidėmetinas ir pats Kupiški etnografinio liaudies teatro egzistavimo ir jo kūrybinių laimėjimų faktas. Šis kolektyvas "Senovines kupiškėnų vestuves" suvaidino jau 524 kartus. Lietuvoje nėra nė vieno miesto, nė vieno rajono centro, kur šis spektaklis nebūtų

TRUMPAI

— Pagal pasiūlymą Social Security administracijai ir Baltiesiems rūmams, socialinio aprūpinimo fondas seniems, akliems ir palieguosims būtų sumažintas per metus apie kelis šimtus milijonų dolerių.

— Federaliniai imigracijos tarnybos agentai padarė įsiveržimą (raid) į Čikagos Jay-Gee Wood Products kompanijos dirbtuvę, kur suėmė 92 dirbančius nelegaliai atvykusius į šią šalį svetimšalius.

— Angliakasių profsajunga (UMW) užgyrė pretendentą į Baltuosius rūmus Walter Mondale kandidatūrą. Jeigu ir soferių-tymsterių profsajunga užgirtų, tai būtų, kad visos profsajungos ji remt.

— Nors prez. Reagano administracija giriasi, kad šalies ūkis atsigauja, bet kaip rodo CCNV (Community for Creative Nonviolence) tyrinėjimų duomenimis, žmonių skurdas didėja. Vien tik benamių yra net 2.2 milijono.

— Baltimorės miesto meras apdovanojo miesto garbės piliečio sertifikatais 18 tarybinių ukrainiečių turistų, viešėjusių mieste.

— Amerikoje pergyvenome bausius žiemos speigus, o kitur, kaip skelbė Vakarų Vokietijos laikraštis "Abendblatt", Australijoje buvo rekordiniai karščiai, Vokietijoje pavasaris.

— Nuo sausio pirmos Illinojuje, N. J. ir N. Y. kelių policija pradėjo rimtai imti nagan išsigėrusius vairuotojus. Pagal įstatymą išsigėrusieji vairuotojai bus baudžiami net kalėjimu.

vaidintas, o Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose — po kelis ir net keliolika kartų. Aplankyta šimtai respublikos kolūkių ir tarybinių ūkių, mokyklų, mokslo įstaigų. Visas spektaklis įamžintas televizijos juostoje, kartojamas daug kartų, apie jį sukurtas dokumentinis filmas, išleistas plokštelės su spektaklio teksto ir dainų įrašais. Apie kupiškėnų rašė "Pravda", daugelis kitų sąjunginių laikraščių, mūsų respublikos laikraščių bei žurnalai.

O juk šiame kolektyve nėra nė vieno profesionalaus aktorius. Jo vyriausiasis vadovas P. Zulonas — pedagogas, literatūros mokytojas. O patį kolektyvą sudaro pagyvenę žmonės, jų visų amžiaus vidurkis — 64 metai. Patys jie rinko tautosakinę medžiagą, patys derino, repetavo, patys ir vaidina.

Tai iš tikrųjų unikalus reiškinys mūsų respublikos meno saviveiklos gyvenime.

Ir itin džiugu, kad šis kolektyvas garbingai išlaikė egzaminą Rygoje, susilaukdamas broliškos Latvijos darbo žmonių karšto pritarimo ir pripažinimo.

Juozas Baltušis

Lietuvos TSR liaudies rašytojas
Kupiški etnografinio liaudies teatro garbės narys

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS - 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659 780)

Argi atsigauna šalies ekonomika

Neginčijamas faktas, kad nedarbas, žmonių nusigyvenimas, skurdas, pusbadis gyvenimas yra visame kapitalistiniame pasaulyje aštrėjantys reiškiniai. Šios kapitalistinės sistemos blogybės žydi ir lapoja ne tik ekonomiškai neišsivysčiusiose šalyse, pilna jų ir pramoninėse didžiosiose kapitalo šalyse. Pavyzdžiui paimekime turtingiausią pasaulyje kapitalistinę šalį mūsų Ameriką: gyvenančių žemiau skurdo ribos yra apie 50 milijonų žmonių, apie 3 milijonai benamių, apie 12 milijonų bedarbių oficialiais valdžios duomenimis, o įskaitant ir tuos, kurie nebegauna nedarbo kompensacijų ir nebeturi vilties pragyvenimui rasti darbo, yra mažiausia 20 milijonų žmonių. Tarp šių milijonų žmonių vyksta nusigyvenimas, skurdas, pusbadis gyvenimas. Jeigu visa tai dabar nėra taip ryšku, kaip buvo Didžiosios depresijos metais, tai dėka tik darbo liaudies iškovotoms šiokioms tokioms socialinio aprūpinimo programoms.

Koks žmonių nusigyvenimas ir skurdas vyksta turtingiausioje kapitalistiniame pasaulyje šalyje Amerikoje, aiškiausias vaizdas yra savo laiku buvusiamė dinamiskiausiame Amerikos mieste Detroite, pagarsėjusiame visame pasaulyje automobilių pramone. Jeigu paprastai Detroite būdavo tik kelios labdarinių draugijų alkanieji žmonės sriubos virtuvės, dabar jų yra virš 100, kurios sriubos kaušais maitina apie 200,000 alkanų bedarbių, jų vaikų bei žmonių. Vėliausiais cenzo biuro duomenimis, 30 procentų miesto gyventojų gyvena žemiau skurdo ribos. Apie 22,000 detroitiečių gyvena iš socialinio aprūpinimo pašalpų. Socialinio aprūpinimo pašalpas turėtų gauti papildomai dar 48,000 detroitiečių, bet pagal prez. Reagano apkarpytus socialinio aprūpinimo fondų, jie negali gauti, nes turi seną automobilį ar prieš daug metų pirktą, kad ir neišmokėtą, namelį, nežiūrint kaip jie sunkiai verčiasi bei pusalkaniai gyvena. Toks detroitiečių nusigyvenimas yra ne iš nemokėjimo gyventi, o dėl to, kad automobilių pramonėje nedarbas nepavydėtinas, stačiai chroniškas. Tūkstančiai ir tūkstančiai darbininkų iš automobilių fabriku paleisti, šimtams ir tūkstančiams bedarbių išseko ar baigia išsekti nedarbo kompensacijų gavimas. Vilties, kad bus pakviesti atgal į darbą beveik nėra.

Ne kas geriau ir kituose Amerikos didžiuosiuose pramoniniuose miestuose. Ten irgi nedarbas, skurdžių getai, alkanieji maisto dalinimo centrai, su benamiais problemos.

Prez. Reaganas ir jo reaganonikų apologetai per radiją, televiziją ir per didžiąją komercinę spaudą tautai pumpuoja į galvas be perstojo, kad šalies ekonomika iš po recesijos atsigauna ir netrukus Amerika vėl bus Amerika. Taip, atsigauna, bet tik ne darbo liaudžiai, ne nusigyvenusiems bei baigiantiems nusigyventi ir skurdžiams. Šalies ekonomika atsigauna didžiosioms korporacijoms, monopolijoms, didžiajam kapitalui. Pelnai didėja kaip ant mielių. Kartu su visa tuo didėja nemažesni pelnai ir Detroito automobilių kompanijoms. Pavyzdžiui, per praeitų metų pirmuosius tris mėnesius, išskaitant mokesčius, General Motors pelno turėjo \$2.4 milijono, Fordas — \$1,09 milijono, Chrysler irgi, kad net savo tarybos prezidentui Lee Lacocca paskyrė \$25 milijonus kalėdinių bonų.

Arba paimekime kas dedasi žemės ūkyje. Pagal prez. Reagano administracijos PIK programą, didieji fermeriai, susiję su agrobizniu, šienaujasi šimtus tūkstančių dolerių paramos, o kai kurie net milijonus. Mažieji fermeriai, jeigu gauna po tūkstantį kitą, tai labai gerai. Neturėdami kur dėti žemės ūkio produktų bankrutuoja, palieka farmas ir keliasi į miestus. Kaip pažymi North American Farm Alliance lyderis Merle Hansen, jeigu 1945 metais Amerikoje dar buvo 2.4 milijono fermerių, tai po 17 metų vargiai ar beliks iš dabar esančių puikių fermerių vienas, nes kas mėnesį vienas procentas fermerių palieka savo farmas.

Tuo tarpu susijusios su agrobizniu didžiosios farmos, nustatančios maisto produktams monopolines kainas, sirpsta kaip pavasarį žemuogės uogos. Joms šalies ekonomika iš po recesijos atsigauna, bet tik ne tiems, kuriems nėra kur dėti žemės ūkio produktų, nežiūrint kad didmiesčiuose alkanų žmonių tūkstančiai.

Argi visa tai galima pavadinti šalies ekonomikos atsigavimu?

Kampučijai padeda Tarybų Sąjunga

Tūkstančiai Kampučijos žvejų kas rytą išeina į "Kampučijos jūros" erdves — Tonlesapo ežerą, svarbiausią šalies žuvininkystės rajoną. Ežeras negilus prie krantų, ypač liūčių metu, kai jis užtvindo tūkstančius kvadratinį kilometrų. Nuolatinė šiluma, natūralūs pašarai paverčia jį unikaliu žuvų draustiniu. Ne veltui senovės kamučiečių legendose Tonlesapą visada vadindavo turtingu ir dosniu maitintoju.

Tonlesapas susisiečia su Mekongu. Svarbiausią Indokinijos upę sujungia Sapo pratakas. Liūčių metu vanduo Mekonge pakyla

7—12 metrų ir teka į ežerą, kuris yra savotiškas didžiosios Azijos upės nuotakio reguliatorius. Sausrų metu Mekongas nuslūgsta, ir vanduo grįžta į upę. Sugražintų vandenų šventė, kai vanduo pasuka atgal, šalyje laikoma viena svarbiausių.

Tiktai po liaudies revoliucijos pergalės ežero pakrantėse išaugo žuvininkystės kooperatyvai, specializuoti žuvininkystės ūkiai, į jį įtekančių upių deltose įrengiami nauji tvenkiniai ir užtvankos. Valstybė žvejus aprūpina žvejybos prietaisais, laivais, degalais laivelė

2

Iš sunerimusio pasaulio dėl rytojaus

TEISĖ GYVENTI—DAR NEUŽTIKRINTA

Jungtinių Tautų būstinėje įvyko Generalinės Asamblėjos posėdis, skirtas Žmogaus teisių deklaracijos priėmimo 35-osioms metinėms.

Posėdyje Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Peres de Cueljar pabrėžė, kad per pastaruosius 15 metų daug žmonių žuvo dėl savavaliavimo ir masinių žudynių. Svarbiausia žmogaus teisė — teisė gyventi — dar neužtikrinta. Vis dar nelikviduota aparteido sistema.

KIPRO PAŽANGUS JAUNIMAS

"Taika Kipre, taika visame pasaulyje" — su tokiu šūkiu Nikozijoje įvyko Kipro pažangaus jaunimo mitingas.

Jo dalyviai griežtai pasmerkė branduolinio ginklavimo varžbas, kurias pradėjo imperialistinės jėgos su JAV administracija priešakyje, ir pažymėjo, kokį pavojų kelia prasidėjęs Amerikos branduolinių raketų dislokavimas Vakarų Europoje.

ANTANAS BARKAUSKAS ARGENTINOJE

Į Argentinos prezidento R. Alfonsino inauguracijos iškilmes buvo atvykęs TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo pirmininko pavaduotojas Antanas Barkauskas su T SRS delegacija.

Įvykusiame pokalbyje buvo svarstyti aktualūs dabartinės padėties klausimai, taip pat Tarybų Sąjungos ir Argentinos santykių būklė ir jų tolesnio plėtojimo perspektyvos.

R. Alfonsino ir A. Barkauskas pažymėjo svarbų parlamentų vaidmenį stiprinant tautų savitarpio santykius.

PRIEŠ FAŠISTINĘ DIKTATŪRĄ

Kaip pranešė iš Santiago, Čilės sostinėje įvyko protesto demonstracija prieš karinę fašistinę diktatūrą. Manifestacija buvo surengta netoli Pinočeto žvalgybos — vadinamojo nacionalinio informacijos centro — pastato. Jos dalyviai pareikalavo paleisti šį represyvu aparatą, kuris žvėriškai kankina politinius kalinius.

motorams. Liaudies valdžiai nuolat rūpinantis žuvininkyste, ežere kasmet didėja laimikiai. Pernai žvejai pagavo apie 64 tūkstančius tonų žuvies. Tačiau Kampučijos žvejams rūpi ne vien laimikiai. Išilgai ežero pakrantės jau įkurtos septynios žuvininkystės fermos, kurios rūpinasi, kad ūkiškai būtų naudojami milžiniški Tonlesapo turtai.

Artimiausiais metais laimikiai Kampučijoje dar labiau padidės. Tačiau ne vien iš Tonlesapo. Ypač sparčiai plėtosis jūrų verslas. Žvejai įsigys šiuolaikinių laivų, kuriais galės išplaukti į vandenyno erdves. Bus pastatyta ir būtina remonto baze.

Kampučijos žuvininkystės problema svarstė Pnompenyje įvykęs KLR žuvų valdybos darbuotojų pasitarimas. Pasitarimo dalyviai pažymėjo, kad ši šaka pereina į svarbų šiuolaikinės žūklės ir žuvininkystės etapą. Didelę pagalbą jaunajai respublikai teikia Tarybų Sąjunga, kitos socialistinės šalys. Jose ruošiami žuvininkystės specialistai. Iš ten į Kampučiją siunčiama šiuolaikinė technika žuvininkystės įmonėms bei žuvininkystės kooperatyvams.

D. Mosiakovas

PRIEŠ NATO FINANSAVIMĄ

Danija pasisakė už tai, kad kol kas nebūtų skiriama lėšos finansuoti bendrai NATO programai, susijusiai su naujų Amerikos branduolinių raketų dislokavimu kai kuriose Vakarų Europos šalyse. Dauguma balsų Danijos folketingas (parlamentas) pritarė Danijos socialdemokratų partijos pasiūlymui, numatančiam išaldyti likusias 50 milijonų kronų ir 75 milijonus, skirtų bloko branduolinei infrastruktūrai plėsti.

JAV SPAUDIMO POLITIKA

Kaip praneša Švedijos žurnalas "New Teknik", 1982 metų gegužės mėnesį tada valdžiusi buržuazinė Švedijos vyriausybė Baltųjų rūmų nurodymu pavedė Švedijos ginkluotųjų pajėgų materialinio-techninio aprūpinimo valdybai kontroliuoti šalies civilinių įmonių veiklą. Numatyta, kad nuolat būtų "prižiūrimos" Švedijos firmos ir įmonės, gaminančios šiuolaikinę techniką ir naudojančios elektronines Amerikos gamybos detales.

Švedijos vyriausybės nutarimas, nurodo "New Teknik", buvo priimtas po grubaus spaudimo iš užjūrio. Amerikos administracija pagrasiu, kad jeigu švedai nevykdys Vašingtono reikalavimo, tai JAV nutrauks Amerikos elektroninės technikos tiekimą šiai Skandinavijos šaliai.

VASINGTONAS IR VĖL

Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja parėmė idėją suaukinti Jungtinių Tautų globojamą tarptautinę konferenciją dėl Artimųjų Rytų, kurioje dalyvautų visos arabų ir Izraelio konflikto šalys, įskaitant Palestinos išsivadavimo organizaciją, taip pat TSRS, JAV ir kitos suinteresuotos valstybės.

Vašingtonas vėl parodė visam pasauliui, kad jis yra Izraelio bendrininkas ir uolus globėjas. Jo diplomatiniai emisariai kartu su partneriais iš Tel Avivo balsavo prieš visas rezolucijas, kuriomis siekiama kuo greičiau ir teisingai spręsti Palestinos problemą.

TRUMPAI

— Venezeloje įvyko prezidento rinkimai. Laimėjo išejo socialdemokratas, Dr. Jaime Lusinchi, 59 metų amžiaus. Iki šiol prezidentu buvo krikščionis demokratas Rafael Caldera.

— Prez. Reaganas nusistatęs prieš vaikų darželius-lopšėlius, nes jo nuomone, motinų vieta būti namie vaikams auginti. Tačiau senatas asignavo \$20 tūkstančių vaikų darželio-lopšelio įsteigimui senato rūmuose senatorių tarnautojų vaikams. Daug kam prašosi klausimas, o kodėl ne visiems Amerikos vaikams?

— Nors prez. Reaganas yra pradžioje amerikiečius kareivius atšaukti iš Grenados dar pirm Naujų metų, bet pagal spaudos užuominas, vargiai ar kada atšauks, kai yra noras Grenadą paversti JAV kolonija.

— Daugiau kaip 5,000 iš viso pasaulio matematikų pasirašė petijciją, reikalaujančią, kad Urugvajaus fašistinė militaristų valdžia iš kalėjimo paleistų žymų urugvajietį matematiką Jose Luis Massera, kuris kalinamas nuo 1975 metų.

Vilnis, 1984 sausio 19

KĄ PASAKOJA LAIŠKAI

Per parą lietuvių ir anglų kalbomis keturis kartus pasigirsta balsas: "Dėmesio, kalba Vilnius . . ."

Tarybų Lietuvos radijas vidutinėmis ir trumposiomis bangomis pasakoja jums, kaip gyvena dabartinė Lietuva, ką galvoja jos žmonės, kas naujo visose gyvenimo srityse.

Be abejo: pasakojame ir apie tarptautinius įvykius (turbūt mūsų dienomis nėra tokių žmonių, kurie nesidomėtų jais!), komentuojame juos. Natūralu, nemaža dėmesio skiriame ir lietuviškosios išeivijos gyvenimui, jo problemoms. Ir dar: šnekiname tautiečius, kai jie lankosi Lietuvoje, ir ne tik tautiečius, o ir dažną svečią iš kitur. Manome, kad kaip tik svečių nuomonė geriausiai atspindi tai, kas vyksta mūsųose. Per Vilniaus radiją dažnai girdisi įdomių atsiliepimų apie dabartinę Lietuvą.

Kad Lietuva, jos žmonės, jų darbai gerai žinomi plačiajame pasaulyje, dar ir dar kartą įsitikinime, paskelbę viktoriną "Ką jūs žinote apie Lietuvą?"

Klaustytojai siunčia tikrai įdomius atsakymus — iš pačių įvairiausių šalių: Japonijos (įdomu pastebėti, kad ten plačiai žinomas M. K. Čiurlionis), Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Suomijos, Švedijos, Indijos, Italijos . . .

Ne taip jau retai atsakymai užima keturis-penkis rašomąją mašinėle rašytus puslapius, kai kurie jų — enciklopediškai išsamūs, kai kurie pagrįsti kelionės į Lietuvą išpūdžiais.

Įdomūs ir daug ką sakantys laišukai plaukia ne tik atsakant į mūsų viktorinos klausimus. Dažnas radijo klausytojas komentuoja mūsų laidas, pasakoja apie savo šalį, save, darbus, dalijasi džiaugsmiais, o ne taip jau retai — ir rūpesčiais.

Būdinga, kad klausytojus labiausiai domina kasdieniai, mums jau seniai tapę įprastais ir savaime suprantami Lietuvos, jos žmonių gyvenimo faktai ir įvykiai. Dažnas laiškas prasideda žodžiais "man labai didelį išpūdį padarė jūsų pasakojimas apie senelių namus. "Apie aklų žmonių gyvenimą." "Apie jūsų sveikatos apsaugos sistemą." "Apie mokslą aukštosiose mokyklose."

Taigi — išpūdį daro kasdieniai, įprasti dalykai, ir tai labai svarbu. Sakysime, kad ir rūpestis apie senesnio amžiaus žmones. Dabartinėje Lietuvoje ši problema puikiai išspręsta, tuo tarpu Vakarų spaudoje ne taip jau retai tenka matyti straipsnių ir laiškų, liudijančių, kad kapitalo šalyse senų, neturtingų žmonių dalia tikrai nepavydėtina. Pavyzdžių toli neieškosi. Štai žurnalo "United States News and World Report" šių metų spalio mėnesio laidoje perskaičiau interviu su misteriu Dr. Stanley Cath, kuris yra Medical director of the Family Advisory and Treatment Center in Belmont, Mass. Iš dalies jis atsakė ir į šį klausimą — "What is the price range for nursing homes?" Taigi:

"Prices can range from 28 to 35 dol. a day for a person who requires no skilled care to as much as 125 dol. a day for a patient who needs a high level of that nursing service."

. . . Outside of some lover-cast nursing homes in which patients are subsidized by the state, there is very little financial help for the families.

Vilnis, 1984 sausio 19

The poor especially are suffering because of acute shortage of medical beds in nursing homes.

Old people literally die at home in their beds. They cannot afford nursing-home care".

Perskaičius šiuos žodžius, labai akivaizdžiai suprantu, kodėl mūsų radijo klausytojus jaudina pasakojimai apie visiškai nemokamus senelių namus Lietuvoje, gerą žmonių priežiūrą juose.

Tai vienas nenuginčijamų socialistinio gyvenimo būdo privalumų. Štai ką Vilniaus radijui parašė Douglas Hall iš De Kalb, Ill.:

"I'm a 21 year old student at Northern Ill. University.

. . . I enjoy listening to radio from socialist countries to find out what is going on in that region and also to hear a different point of view on world issues.

I was happy to note that your station gives out a vast amount of information about your country, past and present".

O štai dar vienas laiškas iš Jūsų šalies, rašo David Hanson iš Grand Rapids, Mich.:

"It is like I'm writing to my home town short/wave station — since my grandmother has been believed to be born in Vilnius".

Dar vieno nuoširdaus laiško eilutės, šį kartą atkeliavusios iš Strathclude, Scotland. Rašo Mr. H. Fegen:

"I would be very pleased to receive your programme schedule and frequency listing.

I'm interested in the Soviet way of life and would like to learn of the Lithuanian life style".

Suprantama: į tokius laiškus mes atsakome ne tik radijo bangomis, bet ir išsamiais laiškais. Šį darbą dažniausiai atlieka prityrusi žurnalistė Virginija Jakutienė.

Laiškai įvairūs, kaip ir šalys, iš kurių jie atkeliavo, kaip ir žmonės, kurie juos rašė.

Pavyzdžiui, italas Carlo Pepe pasipiktinęs tuo, kad jo šalis, anot laiško autoriaus, pataikaudama NATO šalims, kurį laiką mėgino boikotuoti ryšius su Tarybų Sąjunga po Pietų Korėjos lėktuvo incidento: Jis ilgesnį laiką negalėjęs išsiųsti oro paštu laiško. Pepe pažymi, kad militaristiniams Jungtinių Valstijų sluoksniams pasaulio opinijos akyse nepavyko kaltės dėl incidento suversti Tarybų Sąjungai.

Toliau mūsų laidų klausytojas iš Italijos atsako į viktorinos klausimus. Pasirodo, jis gerai susipažinęs su Donelaičiu, Mykolaičiu-Putinu, Strazdeliu, gerai žino dabartinius Lietuvos dailininkus.

Laiške iš Bombėjaus miesto Mariette Nazareth sako, kad jai labai patinka ir didelį išpūdį daro pasakojimai apie dabartinės Lietuvos kultūrą ir pabrėžia:

"I would like to know more about your Republic, its economy, culture, life style . . ."

Laiškai man įdomūs dar vienu požiūriu: jie raiškiai kalba apie tai, kaip žmonės nori paprastos, bet teisingos informacijos apie mūsų gyvenimą. Ir dar: matyt, ne taip maža tiesiog pavargusių nuo sensacijų ieškančių savo informacijos priemonių triukšmo . . .

Jonas Lukoševičius

Lietuvos Valstybinio Televizijos ir radijo komiteto laidų užsieniui redakcijos vyriausiasis redaktorius

Prisimena ir šmeižia

Neseniai "Laisvės radijas" perskaitė anoniminę korespondenciją apie žemės ūkio kolektyvizaciją Lietuvoje 1947-51 metais.

Toji korespondencija atkreipė mūsų dėmesį dėl vienos priežasties: ji eilinių kartų įtikina gilėjančia reakcinės lietuvių išeivijos krize: politine, ekonomine, kultūrine. Nepalyginti skalesnė duona buvo tokių "Laisvės" radijo plėšikų pirmais pokario metais, kada Europoje tebevyko politinės stabilizacijos procesas. Dabar pranašystėmis, gandais ir tiesiog grubiu melu tepės toli nenuvažiuosi. Tiesiog supeikęs kolūkinį Lietuvos kaimą irgi būsi išjuoktas. Per pokario metus tik javų derlingumas padidėjo daugiau kaip du kartus, mėsos gamyba — 3 kartus. Ir pelnai kolūkių — milijoniniai. Ir kaimiečių gyvenimas — sotus, pasiturintis.

Reikia paieškoti ne eilinio kvaילו, kuris patikėtų reakcinių emigrantų išvedžiojimais. Ieškoma tokiu būdu: truputis teisybės, truputis — melo, o išvadas tedaro klausytojas. Klaidinga sąlyga, žinoma, turi atvesti prie klaidingų išvadų.

Numatyta, atrodytų, gudrios lapės. Bet nelabai. Ir štai dėl ko.

Pokarinį Lietuvos gyvenimą dokumentaliai atspindi tikrai tarybiniai istoriniai šaltiniai. O be dokumento, be teisingo ir patikrinto fakto, vien iš nuogirdų šiandien propagandos nepadarysi. Vadinas, nori nenori, turi imti į rankas "Lietuvos TSR istoriją", šaltinius apie Lietuvos Komunistų partijos, net Maskvoje, centrinėse leidyklose, rusų kalba išleistas knygas apie tarybinį Pabaltijį, apie Tarybų Lietuvą . . . Idėjiniai mūsų priešai minėtoje laidoje teigia, kad 1949 metais Lietuvoje buvo susivieniję į

IDEALIZMAS IR IDĖJISKUMAS

Pirmą kartą žmonijos istorijoje materializmo ir idealizmo terminus tiksliai, išsamiai ir moksliskai apibrėžė Marksas ir Engelsas. Tai — vienas iš jų mokslinio filosofinio žygdarbio komponentų. Genialiam veikale "Liudvigas Fojerbachas" Engelsas rašė, kad visi filosofai pasiskirstę į dvi dideles pagrindines stovyklas pagal tai, kaip jie atsakė į pagrindinį filosofijos klausimą — apie mąstymo ir buities, sąmonės ir materijos, sielos ir gamtos santykį. Tie filosofai, kurie rėmėsi dvasinio, nematerialaus prado pirmumu, sudarė idealistų stovyklą. O tie, kurie pirmumą teikė gamtai, buičiai, materijai, o sąmonę laikė antrine t. y. materijos produktu, — priklausė įvairioms materializmo mokykloms.

Materializmas, materialistinis pasaulio aiškinimas, materialistinė pasaulėžiūra ar pagrindinio filosofijos klausimo materialistinis sprendimas reiškia, kad pasaulį galima ir būtina aiškinti remiantis tik tuo pačiu, o ne kokiomis nors antgamtinėmis jėgomis. Vadinas, pasaulio nesukūrė jokie dievai, joks žmogus, jokia antgamtinė jėga. Materializmas teigia, kad pasaulis egzistuoja objektyviai, o materija yra vienintelė realybė, vienintelis begalinės kokybės daiktų, reiškinių ir procesų įvairovės garantija, visuomeninėje ir žmogaus mąstyme šaltinis, vienintelis pagrindas ir priežastis.

Idealizmas pagrindinį filosofijos klausimą sprendžia nemoksliskai, būtent: jis laiko, kad siela, idėjos,

kolektyvinius ūkius tikrai 4 proc. žemdirbių. Tai melas. 1949-tieji buvo persilaužimo metai Lietuvos kaime. Tų metų pabaigoje 62 proc. žemdirbių buvo susivieniję į kolūkius. Skaičius "4 proc." paimtas iš "Lietuvos TSR istorijos" IV tomo ir parodo kolektyvizacijos būklę 1948 m. gruodžio mėn., bet ne 1949-tųjų . . . Klaida? Taip, sąmoninga klaida. Bandoma sumenkinti LKP vaidmenį kaime, ir teigiama, kad 1948 metais ten dirbo tikrai 1 tūkst. komunistų ir daugelis iš jų — "ne lietuviai". Žinyne "LKP skaičiais 1918-1975" m. išėjusiame rusų k. minėtas skaičius yra. Tikrai neaišku, iš kur duomenys apie nacionalinę komunistų, dirbusių tais metais kaime, sudėtį . . . Tame

pat žinyne nurodoma, kad net 194 valstiečiai — vietininkai buvo priimti kandidatais į LKP narius 1947 metais. Mažai tikėtina, kad vietiniai valstiečiai buvo ne lietuviai. Stoją į partiją ir jų vaikai, kaimo mokytojai, aktyvistai. Prikergti partijai administratoriaus, pikto svetimtaučio engėjo etiketę ne taip lengva; visa tolesnė Lietuvos kolūkinio kaimo plėtotė rodo,

su koku dėmesiu komunistai formavo agrarinę krašto politiką, kiek daug padarė gero kaime dirbantys eiliniai komunistai. Iš kitos pusės ne taip svarbu, kiek komunistų dirbo kaime 1948 m., kiek kolūkių sutverta 1949 m., Svarbu rezultatas. Jis pranoko drąsiausias svajones. Apie tą rezultatą ir bijo užsiminti reakcinė lietuvių išeivija, jos propagandistai. Todėl ir sakome: jų idėjinė krizė gilėja, nes Lietuvos šiandieną palieka vis mažiau galimybių šmeižtams ir prasi-manymams. Virgilijus Liauška

sąmonė yra pirminės, ankstesnės už gamtą, materiją, objektyvią realybę, kad siela, idėjų pasaulis tam tikra mistinė pasaulio idėja sukūrė gamtą, materiją ir lemia jų savybes.

Materializmas pagrįstas visa pasauline istorine žmogaus praktika, mokslu, moksliniu eksperimentu, materializmą kiekviename žingsnyje ir visose srityse patvirtina visi mokslo ir žmogaus praktikos laimėjimai, o idealizmas remiasi dogmomis, nemokslisku tikėjimu ir prietarais, kas kartą susiduria ir konfliktuoja su patikima žmogaus praktika bei moksliniais eksperimentais.

Praktika ir mokslas tolydžio nepaneigiamai patvirtina materializmą, vis labiau paneigia ir religiją, atskleidžia jų absurdiškumą.

Idealizmas grindžia ir remia religiją. Filosofinis idealizmas yra kelias į religiją. Jų gnoseologinės šaknys bendros, kurių esmė — vienpusiškas suabsoliutinis realiai egzistuojančios sąmonės — šios ypatingos materijos, smegenų savybės. Todėl idealistu negali būti žmogus, besiremiantis materializmu, esantis pažangių moksliskų pažiūrų. Klausimas, ar idealistu gali būti idėjiškas žmogus, netiesiogai suformuluotas, nes idėjiškumas gali būti skirtingas: pažangus ir regresyvus, mokslinis ir antimokslinis, materialistinis ir idealistinis. Idealistu negali būti nuosekli idėjiškumas materialistas besiremiantis mokslu.

N. Ickovičius

DVI LIETUVOS—DU KAIMAI

Pirmasis buržuazinės Lietuvos ministras pirmininkas A. Volde-
maras štai kaip įsivaizdavo: "Lietu-
va pavirsta į didelius laukus ir
sodus, gražias pievas, tarp kurių
išmėtyti gražūs žalumojė paskendę
ūkininkų namai. Vietomis užėini į
didelį fabriką . . . jis elektra varo-
mas . . . Kur pažvelgsi — pamatysi
sveikus, linksmus veidais žmones.
Kas pamatys Lietuvą, pasakys:
"Čia darbo ir laimės šalis". Šitaip
ministras pirmininkas kalbėjo 1918
metais, kai lietuviškoji buržuazija
veržėsi prie valdžios.

Bet buržuazijos valdymo pabaigoje
A. Voldemaras ir jį panašūs
tylėjo, nes nebuvo ką pasakyti:
Lietuva nevirto laimės šalimi. Už-
tat buvęs kariuomenės vadas S.
Raštikis 1940 m. karininkų žurnale
"Kardas" išspausdino straipsnį, ku-
riame rašė, kad dvarininkai valdo
šimtus ir tūkstančius hektarų žemės,
o daugelis valstiečių jos visai
neturi, kad "daug darbininkų, o
ypač ūkininkų, per dvidešimtmetį
negalėjo padaryti nė mažiausios
pažangos savo medžiaginiam gyve-
nimui pagerinti". Prezidentas A.
Smetona savo giminaitį išvadino
bolševiku ir išstūmė iš armijos
vado kėdės.

S. Raštikis, žinoma, ir iš tolo
nebuvo bolševikas. Jis apie Lietuvą
pasakė daug karčios tiesos. Bet
nutylėjo dar daugiau. Pavyzdžiui,
anuomet atlikti kaimo sociologiniai
tyrimai parodė, jog daugiau kaip
trečdalis Lietuvos smulkiųjų ūki-
ninkų nenaudojo pirktinio arba iš
viso jokio muilo, ketvirtadalis netu-
rėjo lempoms stiklų, tik dvi mote-
rys iš šimto nešiojo odinę avalynę,
o kitos — klumpes arba vyžas. Jis
galėjo dar pridurti, kad geriausias
metais valstietis, pardavęs kilogra-
mą sviesto, galėjo nusipirkti 19
dėžučių degtukų arba 1,25 kg
muilo, arba 2 kg vinių. Be to, už tą
sviesto gabalą gauto lito laukė
mokesčiai, reikėjo nusipirkti nora-
gą, akėčias. Viskas labai bran-
gą. . . Dar reikėjo grąžinti pasko-
lą, kad nesusilauktum varžytinių
"Lietuvoš statistikos metraščių"
kasmet skelbė žinias apie varžyti-
nes. Štai 1933 m. už skolas iki
šimto litų buvo paleisti iš varžyti-
nių 790, už skolas nuo 101 iki 200
litų — 523, už skolas nuo 201 iki
500 litų — 759 "savininkai".

VATIKANO POŽEMIŲ LOBIAI

Vienas iš mūsų laikų paradoksų:
moderniausia technika naudoja ar-
chaiškiausia pasaulyje valstybė —
Vatikanas. Jos mažiulytėje teritori-
joje surinkti nesuskaičiuojami me-
no ir literatūros lobiai. Šių neįkai-
nojamų turtų tarpe — 800 tūks-
tančių Vatikano bibliotekos tomų ir
50 kilometrų įžymiųjų slaptų Ro-
mos katalikų bažnyčios archyvų
lentynų, kurias prižiūri ištisa dar-
buotojų armija. Unikalus dokumen-
tai, kartais tūkstančių metų senu-
mo rankraščiai, parašyti perga-
mente, saugomi Vatikano archy-
vuose, netrukus bus nukopijuoti
panaudojant moderniausia techni-
ką, kad juos būtų galima lengviau
perduoti mokslininkams, atliekan-
tiems tyrinėjimus.

Romos katalikų bažnyčios valdžia,
suprasdama, kad toks senovės
rankraščių rinkinys gali lengvai
žūti, seneniai priėmė nutarimą —
apsaugoti vertybes nuo stichinių
nelaimių ir senėjimo. Vatikane pa-
statytas betoninis bunkeris — kele-
to aukštų pastatas, kurio dalis yra

Daug galima būtų pasakyti apie
tūkstančius Lietuvos kaimo artojų-
liū, išvykusių ieškoti duonos į
Čikagos skerdyklas, Brazilijos gy-
vatynus, Pensilvanijos kasyklas,
į Argentina, Australiją, Afriką. Ne
iš gero gyvenimo paliko tėvynę
apie 80 tūkstančių lietuvių, dau-
giausia kaimiečių, ir ėjo ten kaip
sakoma, kur kojos nešė, kur akys
vedė, kasdieninės duonos kąsnio
ieškoti.

Per 20 buržuazijos valdymo metų
veikėjai nesiliovė šnekėję apie mū-
rinę Lietuvą. O ji kaip buvo, taip ir
liko medinė, samanotų bakūzių,
vienkiemų Lietuva.

Mūrinė Lietuva pradėjo statytis
tik Tarybų valdžios metais, ypač
išsiplėtus melioracijai. Nuo 1966 m.
prasidėjo vienkiemų gyventojų iš-
keldinimas iš drenuojamų plotų į
naujas gyvenvietes, suteikiant
jiems didelių lengvatų. 1971 m.
pabaigoje visi Vilkaviškio rajono
"Seimenos" kolūkio žemdirbiai pir-
mieji respublikoje baigė keltis gy-
venvietėn. Respublikoje nukelta
apie 80 tūkstančių vienkiemų, už
kuriuos valstybė sumokėjo jų savi-
ninkams apie trečdali milijardo
rublių. O iš viso respublikos kai-
muose pokario metais pastatyta
apie 150 tūkstančių individualių,
kooperatinių bei visuomeninių na-
mų ir butų.

Gražus šiandien Tarybų Lietuvos
kaimas. Vaizdingose apylinkėse
prie Barupės stovi Kėdainių rajono
"Rytų aušros" kolūkio gyvenvietė
Labūnava, pilniusi aukščiausiasį
TSRS liaudies ūkio pasiekimų paro-
dos apdovanojimą — garbės diplo-
mą. Jai nenusileidžia Ukmergės
rajono Leonpolių tarybinio ūkio
Dainavos gyvenvietė, apdovanota
TSRS valstybine premija, Kapsuko
rajono Želsvelės kolūkio, Šilutės
rajono TSKP XXV suvažiavimo
tarybinio ūkio, Jurbarko rajono
Mičiurino sidininkystės tarybinio
ūkio gyvenvietės, pelniusios TSRS
Ministrų Tarybos premijas. Jų pa-
sižiūrėti, pasimokyti, kaip geriau,
patogiau ir gražiau tvarkyti kaimo
žmogaus buitį, atvyksta iš visos
šalies.

Taigi tik socialistinės Lietuvos
kaimas be stambių deklaracijų,
daugiažodžių pareiškimų dirba,
turtėja ir puoši. A. Augustas

po žeme. Bunkerio durys atsparios
ugniai, o jo viduje gausybė gesintu-
vų.

Tačiau didžiausias pavojus slypi
kitur. Lygiai prieš šimtą metų
popiežius Leonas XIII leido Vatika-
no biblioteka naudotis viso pasaulio
mokslininkams. Kaip žinoma, nie-
kas taip negadiną senovės perga-
mento, kaip drėgnis pirštai, šiltas
kvėpavimas ir dažnas vartymas.

Tą patį galima pasakyti ir apie
kitus dokumentus, kurie saugomi
ilgose slaptųjų Vatikano archyvų
lentynose. Šie dokumentai yra
"slapti" tik iš pavadinimo. Šio
archyvo vedėjas André Žanas Mar-
kis pats nežino, kiek dokumentų
yra Vatikano bunkeryje. "Aš ma-
nau, kad to niekas nežino, — sako
jis. — Žinoma tik vieta, kurioje jie
laikomi".

Vatikano valdžia planuoja pada-
ryti svarbiausių ir rečiausių doku-
mentų faksimiles. Specialistai, į
kuriuos kreipėsi Vatikanas, mano,
kad atlikti visą šį darbą reikės
mažiausiai 25 metų.

GEROVĖS KĖLIMO PAGRINDAS

Tarybinėje visuomenėje nėra kil-
nesnio tikslo, kaip žmonių materia-
linės ir dvasinės gerovės kėlimas.
Ir tai suprantama, kadangi darbo
žmonių kasdienių poreikių —
buto, maisto, paslaugų paklausos
tenkinimas sudaro geros sveikatos,
aukšto išsilavinimo, kūrybinių su-
gebėjimų ir iniciatyvos pagrindą. O
gerovei kelti būtinausia sąlyga yra
visuomeninės gamybos plėtojimas,
spartus ekonomikos vystymas,
liaudies vartojimo prekių gamybos
didinimas.

Nuo pat pirmųjų Tarybų valdžios
dienų Lietuvoje didžiausias dėme-
sys buvo skiriamas tam, kad kiek-
vienas žmogus turėtų darbą —
svarbiausią pragyvenimo šaltinį.
Tuo tikslu reikėjo sparčiai vystyti
pramonę, žemės ūkį bei kitas ša-
kas. Ypač sparčiai buvo vystomas
ekonomikos pagrindas — energeti-
ka. Jei 1950 metais Lietuvos liau-
dies ūkyje buvo sunaudota tik 222
milijonai kilovatvalandžių elektros
energijos, tai dabar kasmet — 12
milijardų kilovatvalandžių.

Tarybiniais metais Lietuvos liau-
dies ūkio materialinei techninei
bazei plėtoti investuota 26 milijar-
dai rublių lėšų. Spartus visuomeni-
nės gamybos plėtimas sudarė sąly-
gas gan greitai likviduoti nedarbą,
aprupinti visus darbingus gyventojus
darbu. Todėl labai padidėjo
darbininkų ir tarnautojų skaičius.
Jeigu 1940 metais jų buvo 187
tūkstančiai, tai dabar — pusantro
milijono arba 8 kartus daugiau.
Tiesa, kolūkiečių skaičius dėl spar-
taus pramonės vystymo ir miestų
augimo bei žemės ūkio darbų me-
chanizavimo ir automatizavimo
1954-1982 metų laikotarpiu suma-

žėjo daugiau kaip per pusę.

Sparčiai didėjo dirbančiųjų liau-
dies ūkyje išsimokslinimas. Jeigu
prieš dvidešimt penkerius metus
specialistų, baigusių aukštąjį moks-
lą, skaičius liaudies ūkyje 1000-čiai
darbininkų ir tarnautojų sudarė 37,
tai dabar — trigubai daugiau.

Mechanizavimas ir automatizavi-
mas sudarė prielaidas darbo našu-
mui didinti. Per pastaruosius 30
metų darbo našumas pramonėje
padidėjo 6,6 karto. Darbo išteklių
mažėjimas kaime reikalavo didinti
darbo našumą žemės ūkyje. Nuo
1965 metų čia jis padidėjo 2,4
karto.

Tarybų Lietuvos ekonominio ir
socialinio potencialo stiprėjimas
kasmet vis labiau didina nacionali-
nes pajamas, t. y. pagrindinį mate-
rialinės gerovės augimo ir sociali-
nio vystymo šaltinį. Daugiau kaip
trys ketvirtadaliai nacionalinių pa-
jamų skiriama gyventojų vartojimui,
tai yra visuomeniniam ir asmeni-
niam vartojimo fondams sudaryti.
Jie skiriami nemokamam liaudies
švietimui, sveikatos apsaugai užtikrinti,
pensijų, stipendijų mokėjimo išlaidoms padengti.

Pagrindinis asmeninio vartojimo
pajamų šaltinis yra darbas ir užmo-
kestis už jį. Palaipsniui didinamas
darbo užmokesčio minimumas. Per
pastaruosius penkiolika metų gy-
ventojų realiosios pajamos padidėjo
2,1 karto. Gerovės lygį apsprendžia
piniginių pajamų pagrimdymas ger-
mis prekėmis ir paslaugomis. Todėl
ir ateityje didelis dėmesys skiriamas
liaudies vartojamų prekių asortimentui
plėsti, jų kokybei gerinti.

V. Siudikas

RETA TEMA

Reakcinė emigracinė spauda turi
temas, kurias labai mėgsta. Tačiau
yra ir tokių, kurių vengia lyg vel-
nias kryžiaus.

Prie pačių mėgstamiausiųjų, be
abejonės, tenka priskirti kapitalis-
tinio gyvenimo būdo gyrimą ir jo
"laisvių" garbinimą. Dažnai tokį
beatodairišką ir neišrankų, kokio
nesutiksi rimtoje Vakarų spaudoje.
Kaip taisyklė, kažkaip "pamirš-
tama" pasakyti, kad tose pat Val-
stijose žmogus dažnai "laisvas" būti
bedarbiu. "Laisvas" neturėti pasto-
gės ir neretai atsidurti gatvėje.

Ta spauda dažnai rašo ir apie
žmogaus teises. Tai bene vienas
mėgstamiausių jos arklukų. Kai
kalbama apie Jungtines Valstijas,
— visada pabrėžiama teisė
rėkauti ir nešioti plakatus, jei
policija neskaito, jog tai kliudo
judėjimui. Tačiau tos spaudos la-
puose veltui ieškotumėte pasakojimų
apie tikrąją negrų ir puertori-
kiečių padėtį, apie tai, kaip moka-
mai panaudojant "pačius demokratiš-
kiausius įstatymus" persekiojami
taikos šalininkai ar šiaip pažangūs
žmonės. Šių temų reakcinė spauda
aratosi iš tolo.

Reakcininkai labai mėgsta rašyti
ir apie Tarybų Lietuvos gyvenimą.
Ir čia, kaip ir kalbant apie Vaka-
rus, tas pats dvilypumas, tik šį
kartą grynai atvirkščiai: apie tai,
kas Tarybų valdžios metais pasiek-
ta Lietuvoje — praktiškai nerasite
nė žodžio. Užtat gausu apibendrin-
tų iš dabartinės Lietuvos spaudos
prisilasytų žinučių — apie trūku-
mus ir negeroves, kurios Lietuvoje
aptariamoms viešai.

. . . Visa tai žinant, tam tikrą
nuostabą sukėlė Čikagos "Drauge"

paskelbtas pasakojimas apie senų
žmonių padėtį Jungtinėse Ameri-
kos Valstijose. Štai ką pripažino šis
prisiekęs amerikietiško gyvenimo
būdo gynėjas:

"Daug senatvės sulaukusių ir
vaikus užauginusių lietuvių yra be
tinkamos priežiūros ir globos ir turi
savo amžių baigti ne savo namuose,
ne savo vaikų priežiūroje, bet
skurdžiose prieglaudose, senelių
namuose, svetimųjų prižiūrimi, o
dažnai ir neprižiūrimi".

Čia keliais sakiniais pasakyta
labai daug: kad ir lietuvių tarpe
yra gerai įsisavinusių vilkiškų
įstatymus: juk straipsnyje probė-
gomis pažymėta, kad senatvėje
vienišais lieka ir vaikus užauginę
žmonės. Antra: viešai pripažįsta-
ma, kad Amerika abejinga senų ir
vieniųjų žmonių likimui.

Tai faktas, kuris plačiai žinomas
pasaulyje, tačiau reakcininkų laik-
raščių "atrado" jį tik dabar. Kodėl?
Laikraščio leidėjai vis mažiau bega-
li išspausti iš senų žmonių, pensi-
ninkų. Štai kas rašoma toliau:

"Mūsų pensininkų aukos rodo
tendenciją mažėti. Jų pajamas iš-
sunkia gydymo įstaigos, aukštos
vaistų kainos, nuolat didėjančios
pragyvenimo išlaidos. Kai tai ap-
mokama, nebe kas atlieka".

Ir vėlgi keliais sakiniais pasakyta
labai daug. Tik išgilinkite: didžiulės
išlaidos gydymo įstaigoms,
aukštos vaistų kainos, nuolat didė-
jančios pragyvenimo išlaidos . . . Ir
kur?! Jungtinėse Valstijose, šalyje,
kuri, anot to pačio "Draugo" laik-
raščio, yra visko pertekusi, ir kuri,
anot tų pačių čikagiškių klerikalų,
ginklavimuisi turi skirti dar dau-
giau lėšų.

V.M.

Vilnis, 1984 sausio 19

KULTŪRINIS gyvenimas

OPERA, BALETAS IR JAUNIEJI

Solistė Aušra Stasiūnaitė grimo kambaryje ruošiasi operos spektakliui.

Iš 135 Akademinių operos ir baletų teatro artistų — beveik pusė — jauni, neseniai baigę konservatoriją arba M. K. Ciurlionio meno mokyklą.

— Baletu „Zvaigždės“ ugdom patys, — sako LTSR liaudies artistė Tamara Sveticikaitė, — svarbiausia įžiūrėti talento kibirkstėlę, o po to viską lemia paties atlikėjo darbštumas.

Pastaraisiais metais teatro baletu trupė pasipildė jaunais atlikėjais, baigusiais Maskvos, Leningrado, Permės, Voronežo, Novosibirsko, Minsko, choreografijos mokyklas. Jų tarpe — respublikos komjaunimo premijos laureatė Loreta Bartusevičiūtė, Nelė Beredina, Petras Skirmantas ir kiti. Pastarieji du baletu šokėjai bei Voldemaras Chlebinskas pernai sėkmingai pasirodė Minske vykusiame trečiajame sąjunginiame muzikinių teatrų kūrybinio jaunimo festivalyje.

— Ne taip seniai operos scenoje debiutavo solistė Aušra Stasiūnaitė, Irena Milkevičiūtė, Gehanas Grigorianas, — pasakoja LTSR

liaudies artistas Virgilijos Noreika, — o šiandien jie jau respublikos nusipelnę artistai, pripažinti scenos meistrai.

Sių dainininkų kelias į didžiąją sceną buvo vienodas: konservatorija, stažuotė Milano La Skaloje, vis reikšmingesni vaidmenys operose, laurai sąjunginiuose ir tarptautiniuose vokalistų konkursuose.

Teatre nemaža jaunų perspektyvių dainininkų. Tai tarptautinio konkurso laureatas Vladimiras Prudnikovas, sąjunginio konkurso laureatas Arvydas Markauskas, Bronius Tamašauskas, Česlovas Nausėda, Sigitas Dirsė, Ramutė Tamuliuskaitė, Stanislova Gižaitė ir kiti.

Neseniai LTSR akademinių operos teatro atlikėjai gastroliavo Graikijoje ir Švedijoje. Išvykų metu Tarybų Lietuvos menui sėkmingai atstovavo ir jaunieji teatro artistai: dainininkės A. Stasiūnaitė, I. Milkevičiūtė, baletu šokėjai R. Railaitė, N. Beredina, O. Milkienė, V. Putkelytė, A. Semionovas ir kiti. **T. Žebrauskas**

PARODA „TARYBŲ LIETUVA“ VARŠUVOJE

Lenkijos sostinėje tarptautinės spaudos ir knygos klube „Novy Sviat“ atidaryta paroda „Tarybų Lietuva“. Ją suorganizavo Lietuvos TSR valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas, Lietuvos fotografijos meno draugija ir Sąjunginė autorinių teisių agentūra kartu su Lenkijos darbininkų leidyklų kooperatyvu „Prasa—ksionzka—ruch“.

Tarybų Lietuvos menas jau seniai labai populiarus Lenkijos Liaudies Respublikoje. Gerai žinoma čia Lietuvos TSR grafika. Dailės mėgėjai susipažins su S. Krasausko, V. Valiaus, A. Makūnaitės ir kitų įžymių meistrų kūriniais. Parodoje eksponuojami 30 geriausių Lietuvos grafikų darbai. Varšuviečiai labai domisi Lietuvos leidyklų išleistų knygų ir politinių plakatų ekspozicija.

Daugelis Varšuvos fotografijos meno mėgėjų, respublikos sostinės kultūrinė visuomenė labai domisi Varšuvoje atidaryta paroda, kurioje žinomi Lietuvos fotomeistrai eksponuoja apie 130 savo darbų. A. Sutkaus, R. Rakausko, A. Macijausko ir daugelio kitų, kurių darbai pateikti ekspozicijoje, pavardės gerai žinomos Lenkijoje.

Lenkijos visuomenė, pareiškė TASS-o korespondentui tarptauti-

nės spaudos ir knygos klubo „Novy sviat“ direktorius R. Nagurskis, nori artimiausiu ir giliau susipažinti su broliškos Lietuvos darbo laimėjimais, kultūrinio ir visuomeninio gyvenimu. Mes esame įsitikinę, kad ši paroda prisidės prie Lenkijos ir Tarybų Sąjungos tautų draugystės ir bendradarbiavimo stiprinimo.

SU KONCERTAIS Į VIETNAMĄ

Lietuvos TSR nusipelnusio kolektyvo Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto akademinių choro „Jaunystė“ keliai šįkart vedė į koncertinę kelionę po Vietnamo Socialistinę Respubliką.

Instituto mišrus choras — vienas seniausių respublikos kolektyvų. „Jaunystės“ dainų klausėsi daugelio Tarybų šalies miestų, taip pat Čekoslovakijos, Bulgarijos, Italijos, Graikijos ir kitų šalių gyventojai.

Hanojuje ir kituose Vietnamo miestuose kauniečiai koncertavo beveik tris savaites.

DAUGIAU KAIP 800 KONCERTŲ

Per porą kūrybinės veiklos dešimtmečių liaudies vokalinis-instrumentinis ansamblis „Vairas“ surengė daugiau kaip 800 koncertų. Išvažinėta Lietuva, lankytasi kaimyninėse respublikose.

Pirmasis Čikagos „lietuviškas teatras“

Tai buvo kiek daugiau kaip prieš 90 metų. 1892 m. birželio 4 d. Čikagos lietuviai parodė pirmąjį vaidinimą — dramą „Kova po Griunvaldu“.

Sio vaidinimo dvasia buvo Jonas Grinius (g. 1850, miręs tarp 1904-1909 m.). Jis ne tik minėto kūrinio autorius, bet ir jo režisierius, vaidintojas, rūpinėsis visais pastatymo reikalais. J. Griniui, ruošiamam „Lietuvišką teatrą“, reikėjo įveikti didelius sunkumus ir trukdymus. Čikagos klerikalai, ypač kunigas J. Koksinskas iš sakyklos burnoje ruošiamą čekagiškių vaidinimą, draudė parapijiečiams eiti jo žiūrėti. Kas drįsias eiti, tą, kunigo žodžiais, tegu „perkūnas ant vietos trenkia“.

Tačiau nepaisant įvairių sunkumų, kunigų boikoto ir šmeižto spektaklis buvo pastatytas. Tai — iš viso antrasis JAV lietuvių mėgėjų teatro pasirodymas su originaliu ir vientisu kūriniu (pirmasis įvyko 1889.XII.31)

Šis J. Griniaus parengtas vaidinimas buvo sutiktas daugiausia pritariamai ir palankiai. Apie jį rašė lenkų, vokiečių, žydų išėivių, taip pat amerikiečių laikraščiai, negalėję „atsigėrėti lietuvišku teatru“. „Ši žaishlė, — nurodė dramos „Kova po Griunvaldu“ leidėjas K. Savickas 1892 m. — taip sujudino ir pabudino lietuvius, kad nuo to laiko kiekvienas lietuvis suprato, kuo jis buvo ir kuo šiandien pastajo, teatras kaip gyvas abrozras

parodė, ko mums reik ir kaip turim elgtis, kad vergais nepastoti, o taipgi, kaip mūs vadovai dvasiškai ir svietiški turi su mumis apseit“.

Tokie buvo atsiliepimai apie pirmąjį vaidinimą. Tačiau kunigai ir toliau puolė šį J. Griniaus kūrinių ir jo pastatymą. Ne vien todėl, kad jie būtų buvę apskritai nusistatę prieš teatrą ar vaidinimus. Jie daugiausia niršo dėl to, kad šiame scenos veikale buvo atvirai kritikuojamas popiežius ir krikščionybė. Dramoje vaizduojama, kaip popiežius, išklauses kryžiuočių mistro pasakojimo apie lietuvių pagonis, Kristaus vardu palaimina kryžiuočių žygį, suteikia jiems teisę „kelti naują kovą su netikėliais“. Kūrinyje parodyti popiežiaus palaimintų kryžiuočių žiaurumai. Autoriaus simpatijos, be to, buvo neabejotinai senojo lietuvių tikėjimo pusėje.

Mėniniu požiūriu J. Griniaus „Kova po Griunvaldu“ buvo mėgėjiškas, silpnas veiklas. Bet reikia atminti, jog tai vienas iš pirmųjų mūsų dramaturgijos kūrinių.

Sudrausti kunigų, be to, dar visai nepratę prie „teatrų“ Čikagos lietuvių taryk į vaidinimą atsilankė labai negausiai — susirinko tik kelios dešimtys žmonių. Pajamų nebuvo, ir vaidinimo sumanytojams, pirmiausia, J. Griniui, teko padengti išlaidas. Tačiau apskritai teigiama reakcija į spektaklį paskatino J. Grinių po šio vaidinimo toliau tęsti aktyvią veiklą JAV lietuvių mėgėjų teatre.

L. Antanaitis

TSRS VALSTYBINIŲ PREMIJŲ ARCHITEKTAI LAUREATAI

Platus yra Lietuvos TSR liaudies architektų brolių Algimanto ir Vytauto Nasvyčių kūrybos diapazonas. Tarybų Lietuvos sostinės centrinė magistralė — Lenino prospektas — tarsi savotiška jų darbų galerija. Tai — ir „Neringos“ viešbutis bei kavinė — juose padėtas pagrindas šiuolaikiniam lietuviškajam interjerui, tai ir centrinis paštas, ir didingi respublikos Aukščiausiosios Tarybos rūmai, ir pagaliau Lietuvos TSR valstybinis akademinių dramų teatras, už kurio architektūrą jiedviem, taip pat inžinieriui konstruktoriui Janinai Marozienėi bei Lietuvos TSR nusipelnusiam inžinieriui Algirdui Vapšui paskirta TSRS valstybinė premija.

— Projektuodami rūmus palyginti siaurame Vilniaus centriniame prospekte, — sako profesorius Vytautas Nasvytis, — siekėme padaryti jį erdvesnį. Štai uždengus stogu buvusį neišvaizdų teatro kiemą, prospektas tapo tarytum platesnis. Trys priekini pasilenkusios, vidun kviečiančios mūzos — jas sukūrė skulptorius Sanislovas Kuzma — jau prie įėjimo perteikia teatro nuotaiką.

Architektas pats vienas — bejėgis ikūnyti savo sumanymus. Mums pasisekė: turime gerų sąjungininkų. Tai konstruktorė J. Marozienė, subtiliai jaučianti architektūros ritmą. Jos konstruktoriniai sprendimai, ikūnyti sudėtingomis sąlygomis, ne tik nenuslopiną architekturo idėjas, bet ją dar labiau pabrėžia. Tai pasakytina ir apie statybininkus, kuriems vadovavo inžinierius A. Vapšys, statęs, beje, taip pat Akademinių operos ir baletu teatro, Lietuvos TSR revo-

liucijos muziejaus, Vilniaus santuokų rūmus ir daug nuveikęs, kad statybinėse medžiagose būtų ikūnyta gyva projektuotojo mintis, pulsuojanči architektūros plastika.

Brolių Nasvyčių kūrybos ypatybė — architektūros humaniškumas, jos sąsaja su tuo, ką per šimtmečius sukūrė talentingi meistrai, miestų statytojai.

— Bandome žengti į erdvę atsargiai, taktiškai, „įsiklausyti“ į susiklosčiusią atmosferą, — sako Algimantas Nasvytis. — Vienas senųjų Vilniaus kvartalų ypatumų — jaukios aikštės, kiemeliai. Šiuos bruožus, kad ir šiuolaikinėmis priemonėmis, stengėmės atspindėti, statant LTSR Aukščiausiosios Tarybos rūmus, realizuojant stambiausią mūsų urbanistinį projektą — statant naująjį Vilniaus visuomeninį ir prekybos centrą dešiniajame Neris krante, jį vainikuojantį 22 aukštų viešbutį „Lietuva“.

Saliomonas Vaintraubas

PARODA KOPENHAGOJE

Viename didžiausių Danijos sostinės parodų komplekso „Bela sentret“ paviljonų veikė Tarybų Sąjungos nacionalinė paroda. Jos eksponatai supažindino su Tarybų šalies gyvenimu, jos tautų ekonomiais, socialiniais ir kultūriniais laimėjimais.

Parodoje veikė atskiras Lietuvos TSR skyrius. Buvo surengta respublikos diena. Parodos svečiai pamatė filmus apie šių dienų Lietuvą, klausėsi „Trimito“ orkestro koncertų, domėjosi madomis, kurias demonstravo Vilniaus modelių namai. Respublikos vyriausybės delegacija susitiko su Danijos visuomene.

Žemdirbys ne vien duona sotus . . .

Nuotraukoje: Medžio skulptūros Pasvalio rajono "Mūšos" kolūkyje.

P. Stravinsko nuotr.

Tarybų Lietuvoje ir toli už jos ribų garsėja M. K. Ciurlionio kelias. Nuo Varėnos iki Druskininkų pravažiuojančius lydi išsita galerija koplytstulpių, pasakojančių apie šio lietuvių menininko gyvenimą ir kūrybą, Dzūkijos krašto istoriją. Ne pažiau garsus Abingos kaimo Klaipėdos rajone ažuolinių skulptūrų memorialas, skirtas fašizmo aukų atminimui. Medinių skulptūrų ansambliai po atviru dangumi taip pat papuošė Tauragę, Rokiškį, Alytaus rajono "Obelijos" kolūkio parką ir kitas Lietuvos vietas.

Šią vasarą dar vienas toks muziejus atsirado Pasvalio rajono "Mūšos" kolūkyje. Ilgai brandintą kolūkio pirmininko Vaclovo Goštauto svajonę įgyvendino Panevėžio zonos liaudies meistrai. Ūkio vadovas ir miškininkas Juozas Bagdonas prieš ketverius metus parinko ažuolus, gerai juos išdžiovinęs, o liaudies meistrai per tą laiką paruošė būsimų kūrinių maketus.

Ir štai penkiolika auksarankių iš Pasvalio ir kitų aplinkinių rajonų, vadovaujami panevėžiečio skulptoriaus Algirdo Vytėno, birželio mėnesį tris savaites senosios Ažuolpamūšės mokyklos kieme nuo ankstauro ryto iki saulės laidos tašė, skaptavo, drožė, kalė. Daug triūso idėjo darbštus kalvis Vytautas Kryževičius, kiekvienai skulptūrai nukaldinęs po saulutę. Taip prie Pasvalio ir Saločių plento atsirado ukmergiškio liaudies meistro Rimo Zinkevičiaus darbas "Didžioji rodyklė su karžygiais". Keliaudami jos nurodyta kryptimi, pasieksime Riaubonis, centrinę "Mūšos" kolūkio gyvenvietę. Čia svečią pasitinka Pasvalio ligininės vairuotojo Vytauto Jackūno "Metraštininkas", belaikantis rankose "pergamentą". Jame išskaptuoti žodžiai: "Iš amžių glūdumos į dabartį sugrižę". Šalia

6

jo prie būsimų modernių kultūros namų, kurių statyba prasidės ateinančiais metais išsiriavo "Sėjėjas", "Knygnešys", "Sokėjai". O "Nykštukai", išikūrę prie vaikų darželio, užbaigia gyvenvietės skulptūrinę grupę.

Prieš aplankant senąjį, legendomis apipintą Ažuolpamūšės piliakalnį, kurio buvusioje pilyje užuovėja nuo Livonijos kalavijuočių užpuolimų rasdavo aplinkinių kaimų gyventojai, Vaclovas Goštautas pakvietė užsukti į Pašukonių malūną. Prie jo mus pasitiko ūsuotas biržiečio Algirdo Butkevičiaus "Malūnininkas". Kitos skulptūros vaizduoja buities scenas, susijusias su senojo kaimo gyvenimu.

Nuo Ažuolpamūšės piliakalnio išdidžiai "dairosi" po apylinkes svasaliečių Povilo Tamalio "Vaidila" ir Justo Šilino "Valdovas".

Visų eksponatų, kuriuos liaudies meistrai padovanojo darbšties šio ūkio žmonėms, nesuminėsi. Svarbu tai, kad nūdienos kaimo žmogus ne vien duona sotus. **Adolfas UŽA**

MIŠKAS ALYTUJE

Nemuno šlaite rymo šimtamečiai ažuolai, pušys, skroblai. Visa tai — Alytuje, prie naujojo Vidgirio gyvenamojo rajono. Miškas pasižymi gražiais gamtovaizdžiais ir turtiniga, reta augalija, todėl paskelbtas botaniniu draustiniu. Nemuno šlaite čia išraižytas siaurų gilių griovių. Ispūdingiausias yra liepynais ir ažuolynais apaugęs apie 30 m gylio ir 100 m platumo Kirmijos upelio slėnis. Vidgirio augalija jau seniai domėjosi botanikai ir miškininkai. Vien žolinių augalų čia rasta daugiau kaip 340 rūšių. Tarp jų — trys į Raudonąją knygą įtraukti augalai: dantažolė, blizgė, klumpaitė, taip pat dar 14 retų Lietuvoje augalų — tuščiaviduris rutenis,

Vaismedžių sodinukai sodams

[Pagal Vaisių ir daržovių ūkio ministerijos sodininkystės valdybos viršininko Vlado Butkevičiaus pasakojimą]

Anykščių sodininkystės tarybinio ūkio medelynas — vienas iš dešimties, auginantis vaismedžių sodinukus. Kaišedorių sodininkystės tarybinis ūkis aprūpina sodinukus uogakrūmiai, o Vytėnų bandymų stoties eksperimentinis ūkis medelynams tiekia elitinės veislės medelius.

Sie metai (1983) buvo neblogi: išauginta 424 tūkstančiai keturių rūšių vaismedžių obelių, kriaušių, slyvų ir vyšnių. Beveik per pus daugiau nei pernai — 519 tūkstančių — išauginta juodųjų ir raudonųjų serbentų, agrastų ir aviečių sodinukų. Didžioji jų dalis parduota sodininkystės ūkiams, kurie užveisė 226 hektarus naujų sėklavaisinių, 62 hektarus kaulavaisinių vaismedžių sodų ir 119 hektarų uogynų.

Daugiausia auginama ir parduodama obelaičių — net 17 veislių. Iš naujų galima paminėti "Aukšę". Tai rudeninė Vytėnų bandymų stotyje I. Staro išvesta obelių veislė. Leipce už gerą vaisių skonį, tinkamumą laikyti, atsparumą kenkėjams ji pelnė apdovanojimą. Pirmą kartą šiemet buvo parduota ir kitų Vytėnuose išvestų žeminių obelių veislių sodinukų "Kaunį" ir

"vytenį".

"Orija", "Rausvė" ir "Algė" — naujos Lietuvoje išvestos slyvų veislės. Jos gerai prisitaikiusios prie Lietuvos klimato sąlygų, pakankamai derlingos, tinka konservuoti.

Iš uogakrūmių pirmiausia reikėtų paminėti juoduosius serbentus. Šiemet medelynai išaugino 25 tūkstančius naujos, A. Ryliškio išvestos juodųjų serbentų veislės "Svyriai" sodinukų. Šios veislės serbentų uogos — vidutinio ankstyvumo ir stambumo, tinka sultims, kompotui, džemui. Veislė ištverminga žiemą, derlinga.

Nemaža obelaičių, kriaušaičių bei slyvų sodinukų išaugino ir Panevėžio tarybinis ūkis, vyšnių ir slyvų — Jonišio rajono Žagarės sodininkystės tarybinis ūkis, obelaičių, slyvų ir uogakrūmių — Kretingos sodininkystės tarybinis ūkis. Išaugintų medelių naujais visuomeniniams sodams turėtų užtekti. Apie 230 tūkstančių medelių, daugiausia obelaičių, parduota ir sodininkams mėgėjams.

Dar trūksta kaulavaisių sodinukų. Slyvaiečių ir vyšnaičių buvo įskiepyta tiek, kiek ir ankstesniais metais. Trūko kriaušių sėklos. Todėl šiemet visi sodininkystės ūkiai turės surinkti po 5 kilogramus laukinių kriaušių sėklos. Tai leis gerokai padidinti jų plotus medelynuose.

Šis tas apie Raseinių rajoną

Beveik visi, kas važiuodavo į pajūrį, bent trumpam sustodavo Raseiniuose. Rajono centro gyvenvietojai tuo džiaugdavosi, tačiau turėjo ir suprantamų sunkumų. Penktadienio vakarą, būdavo, kai pradeda važiuoti mašinos, tai beveik nenutrūkstamu srautu ir lekia į Palangą. O sekmadienį visi vėl skubinasi atgal.

Mamos sergėjo vaikus, kad nepakliūtų po mašina, vyresni žmonės ieškojo švaresnio oro toliau nuo kelio. Prekybos, komunalinio ūkio ir buitinio aptarnavimo darbuotojai stengėsi, kad keleiviai turėtų ko atsigerti, galėtų šį tą nusipirkti, susiremontuoti. Šalia malonumo aptarnauti kultūringą, švarų keleivį būdavo ir liūdniesnių dalykų. Teko šluoti saldinių popieriukus, išmėtytus ne tik savo rajono žmonių, bet ir pravažiuojančių.

Na, o dabar rajonas lyg ir atsiduso, giliau įkvėpė šviežio oro. Naujoji autostrada paliko šone Raseinių rajono centrą ir apsaugojo jo gyventojus nuo dūmų, dulkių ir triukšmo. Rajone per keletą metų daug dirbta autostrados Kaunas — Klaipėda pakelėse. Iš šios autostrados pašonės raseiniškiams teko nukelti net 250 vienkiemius, numeliuoti 1200 hektarų žemės.

Šitai buvo kalbama Raseinių rajono Liaudies deputatų tarybos sesijoje, svarsčiusioje svarbiausias kultūros, gyvenviečių ir gamybinų centrų aplinkos tvarkymo problemas.

Kaip papasakojo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputa-

gebenė, meškinis Česnakas ir kt. Beje, Vidgiris — tai antroji mums žinoma dantažolės augimvietė Lietuvoje.

Vidgirio botaninis draustinis yra labai vertingas moksliniu požiūriu. Dabar, pritaikant mišką naujo mikrorajono gyventojų poilsiui, ūkinius darbus reikia atlikti labai atsargiai.

tas, Raseinių melioracijos statybos montavimo valdybos viršininkas A. Siudikas, šiandieninis melioratorius ne tik kultūrinai dirvas, bet ir tvarko aplinką.

Rajone nusausinta 85 procentai šlapių žemių, įrengta 16 užtvankų. Dabar Dubysos vanduo puošia gyvenvietes, drėkina laukus. Per metus melioratoriai nutiesia apie 30 kilometrų ūkių vidaus kelių, septyniuose ūkiuose išasfaltuotos melžimo lauko aikštelės, privažiavimai prie fermų. Rajono melioratoriai imasi vis naujų darbų. Tik baigę įrengti šaligatvius "Tarybinio kelio" kolūkyje ir jau pradėjo gerinti sanitarinę aplinką "Atžalyno" kolūkio centrinėje gyvenvietėje. Čia keliai bus asfaltuoti, 6 tūkstančiai metrų gazoninių bordiūrų apjuos gyvenvietę.

Gerai keliai, patogūs ir gražūs gyvenamieji namai daug ką reiškia kaimo gyventojui. Raseinių rajono vykdomojo komiteto pirmininkė R. Nagienė pažymėjo, kad nuo 1967 metų rajono kaimo gyvenvietėse žmonės pasistatė 2776 namus. Gražiai besitvarkančiose gyvenvietėse žmonės turi visus buitinius patogumus.

Iš laikraščių

GERAS DERLIUS

Lietuvos TSR centrinė statistikos valdyba pranešė, kad išaugino ir nuėmė gerą cukrinių runkelių derlių. Valstybei parduota 702,3 tūkstančio tonų saldžiųjų šaknų, jų pardavimo metinis planas įvykdytas 103,3 procento.

Sėkmingai įvykdyti bulvių ir vaisių pardavimo valstybei planai.

Žemės ūkio produkcija parduodama toliau.

DRAUGYSTES VAISIUS

Elektrinės Elektrėnuose projekta rengė Maskvos, Kijevo, Rygos inžinieriai, įrengimus tiekė 200 įmonių iš dvylikos sąjunginių respublikų 100 miestų, o statė 19 tautybių atstovai.

Vilnis, 1984 sausio 19

SKIRTINGI LIKIMAI

Pastaraisiais metais išaugo, išgražėjo Klaipėdos rajono Žemaitės kolūkio žemdirbių gyvenvietė — Dauparai. Netoli autostrados Klaipėda-Kaunas, abipus tiesių ir lygių gatvių iškilo dešimtys spalvingų mūrinių namų su tvarkingais ūkiniais statiniais, sodais ir darželiais.

Viename iš dviaukščių pastatų, išsiskiriančiame savo architektūrine išvaizda, jau antrą dešimtmetį gyvena darbšti žemdirbių Maštara šeima. Valteris Maštara — gerbiamas kolūkio mechanizatorius. Kitamet sueis trys dešimtmečiai, kai jis traktoriumi įdirba ūkio laukus, sėja javus, kombainu dorąja derlių.

Valterio Maštara portretas patalpintas kolūkio garbės lentoje, jis apdovanotas Darbo raudonosios vėliavos ordinu, TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodos sidabro ir bronzos medaliais.

Darbštumu nuo vyro neatsilieka ir jo žmona Bronislava, prityrusi kiaulių augintoja. Žemdirbiškas profesijas renka ir Maštara atžalos. Su kolūkio stipendija Klaipėdos žemės ūkio buhalterinės apskaitos technikumą baigusi vyriausioji dukra Rūta dabar dirba Klaipėdos rajone agrochemike. Sūnus Jonas — Žemaitės kolūkio veterinarijos felčeris. Zootechnikos specialybės mokosi jaunesnioji Aida. Tik ketvirtokė Silva lanko Gargždų vidurinę mokyklą. Tačiau taip pat žada pasekti tėvų pėdomis.

Skirtingai susiklostė Maštara artimųjų likimai. Bronislava Maštarienė kilusi iš gausios Srebalių šeimos, kurioje išaugo dešimt brolių ir seserų. Tėvelis Pranas — pokario metų aktyvistas, dabar aprūpintas pensininkas, garbės kolūkietis. Mama Bronislava — Moti-

na — didvyrė, visų gerbiama moteris. Visi jos dešimt vaikų jau surado savo kelius, sukūrė šeimas, gyvena nieko nestokodami. Keturi iš jų — žemės ūkio darbuotojai, kiti — miestiečiai. Stasys Srebalis — didžiausio Klaipėdos rajone Lebartų tarybinio ūkio direktorius.

Valterio mama Ona Maštarienė ir jos dukra Erika 1961 metais paliko gimtinę, išvyko į Vokietijos Federatyvinę Respubliką. Valteris griežtai atsakė keisti Tėvynę į svetimą šalį, liko gimtajame krašte.

Šią vasarą Valteris Maštara svečiavosi pas giminaičius, gyvenančius Diuselendorfo priemiestyje.

— Si kelionė dar kartą patvirtino, kad pasielgiau teisingai, — sako jis. — Nežiūrint to, kad giminaičiai negailėjo savo kuklių santaupų mano viešnagei, aš iš karto pajutau namų, lietuviškų papročių ilgėsį. Artimųjų veiduose nesunkiai išskaičiau, kad laimės jie ten nepatyrė. Sesuo Erika dirba valytoja sausinimo sistemų valdyboje už skurdoką atlyginimą dvi dienas savaitėje, nes gersnio darbo negauna.

... Drauge su Maštara sėdime jų jaukiame name ir kalbamės apie gyvenimą, lyginame jį su Valterio patirtu VFR. Ne, jis niekados neiškeisys to, ką šiandien turi jo šeima. Maštara per metus iš kolūkio ir asmeninio pagalbino ūkio gauna apie 6 tūkstančius rublių pajamų, neperka pagrindinių maisto produktų, už vaikų mokslą nesumokėta nė kapeikos.

Pro langus matyti linksmi praeinančių žmonių, kaimynų veidai. Linksni, nes nieko nestinga, garbė ir šlovė pelno atsivadavusiu darbu.

Alf. Pipiras

Kaune atiduotas naudoti naujas tiltas per Nerį. Jis sujungė stambius miesto pramonės bei gyvenamuosius rajonus Vilijampolę ir Žaliakalnį. Naujasis tiltas sumontuotas iš gelžbetoninių konstrukcijų. Juo automobiliai gali važiuoti šešiomis eilėmis.

Nuotraukoje: Naujasis tiltas.

K. Jurelės nuotrauka

Šis tas apie Josvainius

[Pagal A. Jarusevičiūtės straipsnį "Ar gera gyventi Josvainiuose?"]

Traukia pravažiuojančio akį Josvainių balti mūrinių namų, išdygę ant ramių gurgančios Sušvės kranto. Centre puikuojasi najintėliai kultūros namai. "Gal ir neblogai būtų čia įsitaisius", — pagalvoja ne vienas atkampiau gyvenęs ir ne per daug prie vietos prisirišęs žmogelis. — Kėdainiai visai šalia, Kaunas taipogi ne už mylių, per parą pravažiuoja 36 autobusai.

Dažnai Josvainiuose lankosi profesionalūs meno kolektyvai. Kai atvyksta teatro trupė, visi norintys į didžiulę 400 vietų koncertų salę netelpa. Spektaklius tenka dukart per dieną rodyti. Ant vaizdingo Sušvės kranto jau iškilo antrojo kultūros paskirties pastato statybos pastoliai — jame bus šokių ir Vilnis, 1984 sausio 19

kino salės.

Kolūkis supildytas iš 4 anksčiau buvusių ūkių. Šiuo metu jame trys gyvenvietės, bet visi labiau nori gyventi centrinėje — Josvainiuose. Sviliai dar nejuda, o iš Angirių, žiūrėk, tai vienas, tai kitas jau ir stotasi Josvainiuose. Čia ir parduotuvių daugiau, ir medicininė pagalba, ir vaikų lopšelis-darželis. Mažylis į vaikų lopšelių-darželių suveža kiekvieną rytą, kad tik motinos dirbtų. O Josvainiuose kasmet po 20 namų pastato.

Ir kokių namų! Vieno aukšto namukai josvainiečių jau nebepatenkina.

Dažnas gyvena savame dviaukštyje, šalia kurio netuščias tvartukas, o prie dažno šiltnamio, ir karvutė, ir kiaulės, ir ankstyvi agurkai.

Kretingos rajono K. Poželos kolūkis

Nuo seno aukšta žemdirbystės kultūra, puikiais ekonominiais rodikliais garsėja Kretingos rajono K. Poželos kolūkis. Jis — nuolatinis TSRS liaudies ūkio pasiekimų parodos dalyvis, veislinėmis pripažintos ūkio galvijų ir kiaulių fermos, sėkmingai vykdomi produkcijos gamybos ir pardavimo valstybei planai.

Kartu kolūkyje sistemingai gerinamos darbo ir buities sąlygos. Žemdirbiai kompleksiskai mechanizavo tris ketvirtadalius gamybos procesų, prie visų fermų ir sandėlių išbetonavo privažiavimus, apželdino aplinką.

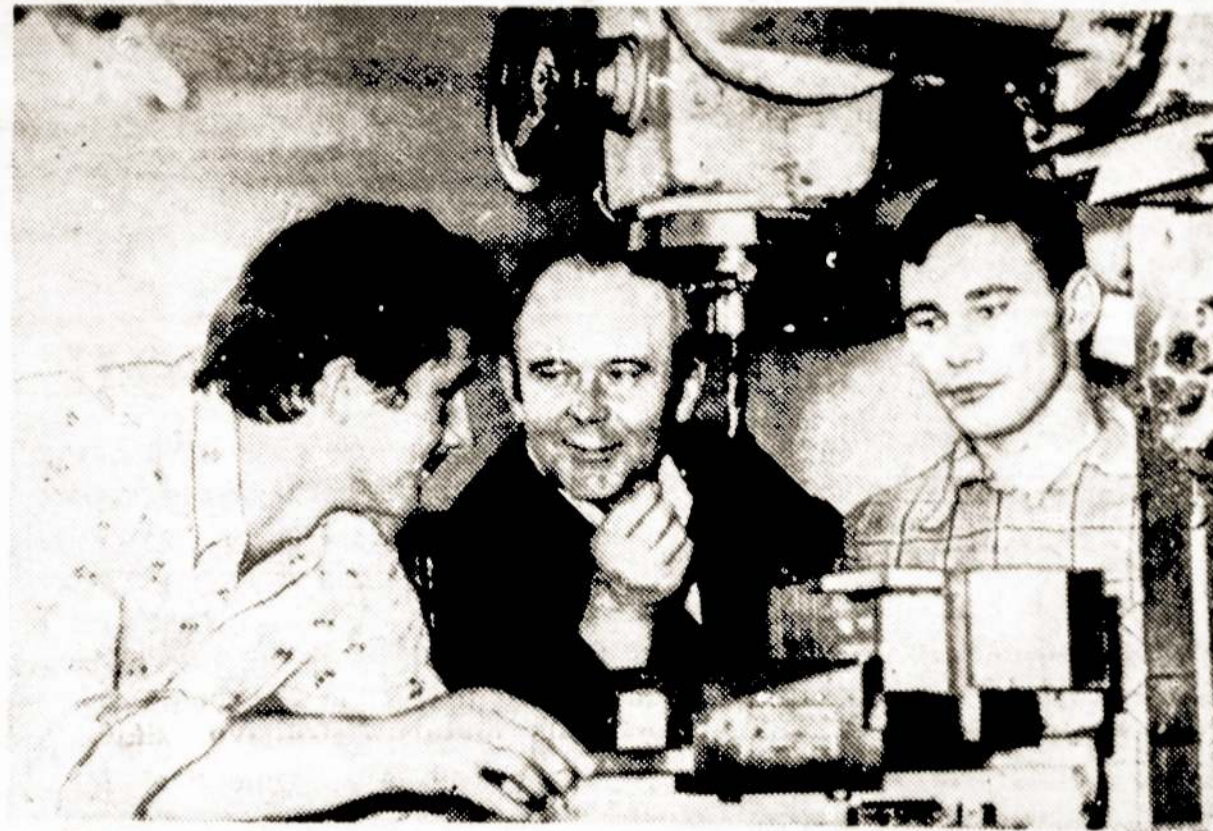
Pačiame kolūkio centre tyvuliuoja gražus tvėnkynys su gerai įrengtais paplūdimiais. Abipus jo nusidriekė pavyzdinčiai tvarkoma Rudaičių gyvenvietė. Greta asfaltuotų gatvių — daugiau kaip šimtas žemdirbių namų, kuriuose yra visi komunaliniai patogumai. Sodybas dabina rūpestingai prižiūrimi želdiniai ir gėlynai. Gyventojų poreikiams — parduotuvė, valgykla-sve-

tainė, buitinio aptarnavimo ir medicinos punktai, darželis-lopšelis, automatinė telefonų stotis.

Nuo centrinės stengiasi neatsilikti ir kompleksiskai tvarkoma Kretingsodžio gyvenvietė. Abi jos toliau auga ir gražėja, nes ūkis kasmet savo jėgomis pastato nemažai namų, rengia gražiausios sodybos konkursus.

Pernai K. Poželos kolūkis tapo kaimo aplinkos tvarkymo respublikinės apžiūros nugalėtoju. Lapkričio 25 dieną kolūkyje įvykusiame iškilmingame žemdirbių susirinkime "Tiesos" laikraščio redakcijos ir Žemės ūkio darbuotojų profsąjungos respublikinio komiteto didįjį gintaro prizą poželiečiams įteikė "Tiesos" laikraščio redaktorius A. Laurinčiukas, o apžiūros pereinamąją raudonąją vėliavą — Žemės ūkio darbuotojų profsąjungos respublikinio komiteto pirmininkas J. Gabalis.

Iškilmėse kalbėjo respublikos Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas J. Bernatavičius. N. T.

Lietuvoje plačiu reiškiniu tapo jaunųjų gamybininkų globa. Darbo veteranai perteikia jiems savo ilgametį patyrimą, moko, kaip geriausiai atlikti vieną ar kitą gamybinę operaciją. Antai Socialistinio Darbo Didvyris, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas frezuotojas Pranas Svilainis Vilniaus skaičiavimo mašinų gamykloje išdirbo 26 metų. Jis išugdė dešimtis jaunų darbininkų. Respublikos nusipelnusio jaunimo globotojo vardas suteiktas šių metų Lietuvos TSR valstybinės premijos laureatui, Kauno A. Šiaučiuonaitės trikotažo gamybinio susivienijimo pameistriui Kazimierui Juodkai.

Nuotraukoje: Pranas Svilainis su jaunais darbininkais Tadu Bogumila ir Algiu Jasiulioniu.

LINKSMA LIETUVOJE

Lietuva minima kaip turtingas kamerinės muzikos tradicijas puoselėjantis kraštas. Vilniuje vyksta sąjunginiai kamerinės muzikos festivalai, lietuviška kamerinė muzika dažnai grojama šalies, užsienio koncertų salėse.

Neatsitiktinai RTFSR ir LTSR kompozitorių muzikos dienų kamerinės muzikos koncertai, vykę Mažonoje baroko salėje ir Valstybinėje filharmonijoje, sutraukė daug klausytojų. Skambėjo kompozitorių B. Tiščenkos, B. Kutavičiaus, V. Agafonikovo, V. Barkausko, Ch. Pljevo, A. Šnitkės, A. Martinaičio kūriniai.

Kompozitoriaus A. Šnitkės Trečiąjį koncertą smuikui ir kameriniam orkestrui, dedikuota smuikininkui O. Kaganui, Vilniuje puikiai atliko Ukrainos TSR nusipelnęs artistas O. Krysa. Jam talkino Lietuvos kamerinis orkestras, kuriam dirigavo TSRS liaudies artistas S. Sondeckis. Gražus brolišku respublikų menininkų kūrybinio bendradarbiavimo pavyzdys!

Daug nuoširdžių plojimų susilaukė Lietuvos TSR liaudies artistė G. Kaukaitė ir S. Jonaitytė. Jos dai-

navo kompozitoriaus A. Martinaičio kantatą "Cantus ad futurum" ("Giesmė" ateičiai"). Kantata — vienas iš didelio šio kompozitoriaus kamerinių kūrinių ciklo gamtos tema. Tekstą sukūrė pats kompozitorius.

IŠ KO SEMIASI ŽINIŲ

Kiekvienais metais centrinėse, respublikinėse, universitetų leidyklose išleidžiama daugiau kaip 1,100 pavadinimų vadovėlių, mokslinių monografijų, kurių bendras tiražas viršija 25 milijonus egzempliorių. Daugeliu jų naudojasi ne tik studentai, bet ir mokslininkai, gamybininkai.

PAŠTAS-KONTEINERIAIS

Tūkstančius smulkių siuntinių, banderolių, ryšulių, kuriuos kasdien tekdavo gabenti vežimėliais prie traukinio ir krauti į pašto vagonus, Vilniaus geležinkelio stotyje pakeitė konteineriais. Jie pervežami specialiais vagonais, kursuojančiais iš Vilniaus į Maskvą ir atgal. Konteineriais šiame ruože gabenama ir spauda.

TOKIAIS VAIKAIS YRA KO PASIDŽIAUGTI

Ištisus metus Vilniaus 36-osios vidurinės mokyklos jaunieji gamtininkai turi kuo užsiimti. Praeitą vasarą per 200 moksleivių, pasiskirstę į šešias brigadas, padėjo Lazdynų mikrorajono miškininkams: rinko šiukšles, sausas šakas, prižiūrėjo skruzdėlynus. Rudenį "žalieji patruliai" prieš ir po pamokų budėjo prie mokyklos, Architektų gatvėje. Rūpinosi, kad niekas nemintų žaliosios vejos, nedegintų žolės, nelaužytų medelių. Leidžiamam biuleteny visuomet įvairi medžiaga ir fotonuotraukos.

Rudenį 36-osios vidurinės mokyklos moksleiviai pasodino apie 300 krūmų erškėčių, akacijų, kaštonų, klevų. Lazdynų mikrorajone tvarkė gėlynus prie "Erfurto" prekybos centro.

Moksleiviai sodina medelius prie mokyklos.

VIENA SENIAUSIŲ LIETUVOJE

Prie Naujamiesčio vidurinės mokyklos Panevėžio rajone šį rudenį iškilmingai atidengtas paminklinis akmuo. Jame įrašyta, kad šiai kaimo mokyklai sukako 400 metų. Sunku suskaičiuoti, kiek žmonių per keturis amžius sėmėsi čia žinių, pradėjo kelią į šviesesnį gyvenimą. 1583 metais prie evangelikų reformatų bažnyčios įkurtą Naujamiesčio parapijinę mokyklą pradžioje lankė tik keliolika, o vėliau jau kelios dešimtys dvarininkų, miestelėnų, valstiečių vaikų. Tačiau kaimuose rašto, ypač praėjusio amžiaus pabaigoje ir šio amžiaus pradžioje, vaikus mokė daraktoriai, lietuviškas knygas gaudami iš knygnešiu, kurių vienas — Kazimieras Udra gyveno Naujamiestyje ir palaidotas netolimose Vadaktėlių kapinėse.

Buržuazijos valdymo metais Naujamiestyje buvo atidaryta šešių skyrių pradinė mokykla. Ją lankė pusantro šimto vaikų, dirbo trys mokytojai. Nors vėlesniais laikais mokinių skaičius ir augo, tačiau dėl vietų stokos didelė dalis valsčiaus mokyklinio amžiaus vaikų nebuvo priimami į mokyklą.

Nauji vėjai padvelkė Naujamiestyje Tarybų valdžios metais. 1951-aisiais mokykla tapo vidurine. Per tris dešimtmečius ją baigė daugiau kaip septyni šimtai abiturientų. Čia brandos atestatus gavo sociologijos mokslų daktaras R. Grigas, garsus gydytojas-onkologas K. Beresnevičius. Su seniausiu rajone mokymo įstaiga susiję Vilniaus valstybinio universiteto, Kauno politechnikos instituto docentų G. Mikšytės, R. Žilinsko, kitų žinomų respublikos mokslininkų, kultūros ir visuomenės veikėjų vardai.

Pastaraisiais metais mokykla smarkiai išaugo, pagražėjo. Neatpažino jos po daugelio metų į iškilmes suvažiaavę buvę mokiniai. O jų čia sugužėjo daugiau kaip trys šimtai. Turėjo svečiai apie ką pakalbėti, pasidžiaugti su šiandien

niais moksleiviais ir mokytojais. Pamokos dabar vyksta erdviuose ir šviesiose klasėse, yra sporto salė, valgykla, mokymo kabinetai ir dirbtuvės. Vaikai rūpestingai prižiūri savo mokyklą, puoselėja gražias jos tradicijas. Respublikos nusipelnusi mokytoja V. Klimavičienė, patyrę pedagogai R. Banevičius, V. Urbonienė, D. Neverdauskaitė, baigę mokslus, sugrįžo dirbti į Naujamiestį.

Mokykla nuo seno garsėja jaunaisiais biologais, chemikais, literatais ir matematikais, kurie ne kartą respublikinėse olimpiadose laimėjo prizines vietas. **Arūnas Požarskas**

Kapsuko maisto pramonės kombinatas pernai pagamino konservų 300 tūkstančių sąlyginų indelių daugiau negu per tokį pat už praėjusių metų laikotarpį.

Vaisvandenių gamyba padidėjo dvigubai. Ketvirtadalis produkcijos eina eksportui. Į Japoniją išsiųsta daug juodųjų serbentų džemo, į Vengriją — dirbtinio medaus.

Nuotraukoje: Inžinierė mikrobiologė Nijolė Zagorskienė su kombinato produkcija.

A. Sabaliausko nuotrauka

PUOŠIASI LIETUVA

Menas atkeliauja į Rokiškį

Žaliuojančių medžių alėja veda iš Rokiškio miesto centro link kraštotyros muziejaus. Neseniai jis atšventė 50-metį. Muziejus išsikūręs buvusiose grafų rūmuose. Dabar čia sutiksi ne tik muziejininkus, bet ir restauruotojus. Jų rankos jau pataisė, atkūrė turtingą rūmų menų puošybą.

Praėjusiame amžiuje šiuos rūmuose buvo surinkta paveikslų kolekcija. Išliko vertingų Vakarų Europos ir Lietuvos dailininkų kūrinių. Muziejuje visiems jiems ankštoka, reikia erdvesnių salių. Be to, kodėl rokiškėnams čia pat neturėti šiandieninių paveikslų?

Taip kilo mintis turėti Rokiškyje paveikslų galeriją. Vienas šio sumanymo autorių, be abejo, yra Rokiškio rajono vykdomojo komiteto pirmininkas Vytautas Sketeris. Jis ir papasakojo apie tai, kaip į Rokiškį atkeliauja menas — kokiais paveikslais, skulptūromis, vitražais pasipuošia jo pastatai, aikštės...

— Galerijai jau įsigijome keliolikos dailininkų paveikslų, tarp jų — ir mūsų tėviškėnų R. Bičiūno, A. Kliaugos, — sako pirmininkas. — Apskritai galime pasidžiaugti rokiškėnų dailininkų entuziazmu, atidumu gimtinei. Štai skulptoriai Vladas ir Leonas Žukliai Aleksandravėlėje įsteigė savo kūrinių muziejėlį, sukūrė K. Giedrio biustą, kurį pastatys jo gimtosiose Salose, P. Jokūbonio — buvusio pagrindinio LKP Rokiškio apskrities komiteto sekretoriaus — bareljefą,

daug kitų kūrinių. Keramikas A. Pivoriūnas apipavidalino keletą visuomeninių pastatų. Rokiškio E. Tiškaus vidurinė mokykla pasipuošė vitražais, kurių autorius dailininkas B. Bružas, kilęs iš mūsų krašto.

Rokiškis didžiuojasi liaudies meistro Liongino Šepkos kūrinių ekspozicija, kurią numatoma plėsti; pertvarkyti. Garsiojo "arkitekto" — taip jis save vadina — drožiniai tokie unikalūs, kad nėra žmogaus, kuris prie jų nesulaikytų kvapo. Atsiliepiamų knygoje — įvairiakalbiai įrašai iš plataus pasaulio, ir visuose — nuostaba, susižavėjimas.

Ir kiti liaudies meistrai prisidėjo prie rokiškėnų žemės puošimo, darbų ir žygių įprasminimo. Miliūnų kaime, prie miško, kuriame veikė Žemaitės partizanų junginys, sukurtas skulptūrų ansamblis. Aleksandravėlėje I. Užkurnys pastatė skulptūrą poetui P. Širviui.

Rokiškio meno turtus gražiai papildė ir nuotaikingas B. Petrauskienės keramikinis pano centrinėje bibliotekoje, freskos trečiojoje vidurinėje mokykloje (dailininkė V. Tarabildienė), Gerkonų ir Duokiškio kaimų kultūros namuose (dailininkas V. Gurskis).

Žeri vitražai ir senuosiuose Rokiškio architektūros paminkluose, ir naujuose santuokų, kultūros rūmuose, viešbutyje.

Meno kūriniai suteikia prasmingam gyvenimui. **Algis Kusta**

Modernizėja Pavėnčių cukraus fabrikas

Pavėnčių cukraus kombinato rafinado ceche pradėta eksploatuoti nauja džiovykla. Čia sumontuoti našūs įrenginiai, mechanizuotas darbas. Ką anksčiau padarydavo dvidešimt žmonių per keturias pamainas, dabar atliks perpus mažiau darbininkų, užteks dviejų pamainų, neberekės dirbti naktimis.

Kombinatas vienintelis Lietuvoje turi rafinado cechą. Išdžiovintas cukrus sijojamas, po to dalis jo pakuojama į 50 kilogramų maišus. Baigiamas derinti naujas Kapsuko automatų gamyklos įrenginys, kuris fasuos smulkų rafinuotą dukrų į polietileno maišelius po 1 kilogramą.

Didelę pirkėjų paklausą turi kombinato išleidžiama pusės kilogramo pakeliuose cukraus pudra. Pavėnčių vieninteliai šalyje fasuoja cukraus pudrą į polietileno maišelius.

Tai pradėta daryti prieš dvi-

dešimt metų. Kombinoto vyriausiasis inžinierius Algimantas Deksnys papasakojo, kad pradžioje į pakelius pudrą darbininkės pylė šaukštais. Vėliau įmonės racionalizatoriai pritaikė fasavimo automatą. Šią vasarą gautas naujas automat, kuris dvigubai našesnis už iki šiol tarnavusį įrenginį.

Naujasis automat patikėtas aptarnauti derintojui-operatoriui Stanislovui Baniui. Jis išmoko aptarnauti naują techniką, išstudijavo ją, gerai pasiruošė darbymečiui.

Šiomis dienomis automat išbandytas. Dabar pagrindinis gamybinių uždavinių — pasiekti projekto įrenginio našumą. Ateityje per pamainą jis turėtų išfasuoti apie 8 tonas cukraus pudros. Jos puskilograminiai pakeliai iš Pavėnčių sklinda po visą respubliką, taip pat keliauja į broliškąją Estiją.

Mindaugas Milieška

SIDABRAVO GYVENVIETĖ

Tai — M. Melnikaitės kolūkio centras. Kadais gražiausiu statiniu čia buvusi bažnytėlė nublanko prieš kultūros namus. Ir jos varpas vis mažiau kolūkiečius bevilioja. Vis daugiau jų skuba ten, kur aidi muzika.

Salia kultūros namų kyla profilaktoriumas. Vandens, fizioterapijos ir kitos procedūros bus vietoje. Bus čia ir pirtis, skalbykla, salė įvairioms šventėms. Dabar kolūkiečius gydo tik terapeutas, stomatologas bei medicinos felčerė. Kai atvers duris profilaktoriumas, medicinos darbuotojų bus gerokai daugiau.

O ar negražus ūkio vaikų lopšelis-darželis? Dar bus antras aukštas ir antra tiek vietų. Gyvenvietės perspektyviniame plane — ir prekybos centras.

Per šešiolika metų Sidabravo gyvenvietėje pastatyta daugiau kaip šimtas namų. Prie jų — ūkiniai pastatai, sodeliai, daržukai.

Kasmet ūkyje statyboms išleidžiama po 600-700 tūkstančių rublių. Savomis jėgomis pastatyti kultūros namai. Statybininkų nuopelnas, kad geras darbo sąlygas turi fermų darbuotojai. Prie fermų įrengti puikūs pastatai su pirtimis, persirengimo kambariais.

Vilnis, 1984 sausio 19

Vilkaviškio siuvimo fabriko kolektyvas per dešimt praeitų metų mėnesių pasiuvo drabužių beveik už dešimt milijonų rublių.

Nuotraukoje: Džinsinių kelnų siuvimo konvejeris.

J. Sabaliausko nuotrauka

AS I SEE IT

NELLIE DE SCHAAF

A JOB FOR LIFE

How many steelworkers, coal miners, auto workers would jump at the chance? No worry about a contract each spring — no need to strike. No hatreds and divisions between strikers and scabs — many of whom are relatives or members of the same family.

The "catch" is that the opportunity is offered in Japan by the Nissan firm, maker of Datsun, second largest car manufacturer in Japan.

Before the hopeless unemployed decide to "pull up stakes" and seek the rainbow in Japan, they should however be advised of a few facts:

Employees are forbidden to criticize the company union, which is owned lock, stock and barrel by the Nissan firm. Even the mildest dissent may result in ruthless persecution, physical violence and even death.

The night shift starts at 8:30 and ends at 6:30 the next morning. Many of the workers can then be ordered to go on overtime, with only a 30 minute break. In seven years, there have been four suicides and a number of "accidents". Those unable to stand the pressure walk out without a yen in their pocket rather than risk physical violence or death.

Every applicant for a job is put through a six month security check. Personnel department employees visit the applicant's old school, question his neighbors, relatives, friends. If accepted, he becomes a member of the Nissan family, as the name "worker" is thoroughly hated.

Nissan boasts that it offers its workers a job for life with an apartment, collective trips to the countryside and holidays for young married couples. According to the Italian paper "Espresso", however, an apartment for unmarried employees is a factory dormitory shared by six people, in a 12 meter square room.

The "luxurious" apartment for the married couple depends on their having worked at the factory for five years. They can then apply for a loan to buy their apartment.

Vilnis, 1984 sausio 19

However, for 30 years this apartment belongs to the firm, and if the employee leaves before this time, the apartment reverts to the company as a penalty for terminating their contract.

Everyone is entitled to a month's paid vacation per year, but workers take only a week because they know their fellow workers must work overtime to make up their share. At the age of 55, many workers find themselves without any means of subsistence, and are forced to return to work. They do not receive their former job, but are placed on the production line where they work for half the former wages, and put in a 10 hour day.

The Nissan Company would like to install this same system of "class harmony" in other auto industries, especially the United States. With the history of General Motors and Chrysler, we are sure they would welcome such a partnership.

NO FLAGS AT HALF MAST

We can all remember the flags at half mast for the 269 passengers of the So. Korean civilian jet plane. The burning of the "midnight oil" at the White House. The frantic phone calls.

In sharp contrast, the downing of a plane with 126 people aboard, downed by anti-Communist rebels in Angola rated but a brief notice in "Focus: World" of the Chicago Sun-Times.

To compound the crime, the rebels, a pro-Western guerrilla group, which seeks to overthrow

Laiškai ir parama

St. Petersburg, Fla.

Mieli draugai Vilniečiai, čia prisijunčiu čekį už \$60.00: \$10 už prenumeratą, o \$50.00 parama "Vilniai".

Malonūs draugai, Naujųjų 1984-tųjų proga linkiu geros sveikatos ir laimės jūsu atsakingose pareigose.

Draugiškai,

Valys Bunkus

***

Sandwich, Ill.

Dear Nellie — It's been quite some time since I last saw you, but time has a way of rushing by. We are both doing not too badly — have our problems, as do millions of others. Guess we can be thankful that many problems can be taken care of. I miss Chicago and its Lithuanian activities. I know that things have drastically changed, with people moving away and others joining the lines of the elderly. But we have not been idle through the years. Our main activities, especially in recent years, is devoting our time and energies for the benefit of the elderly. Through our affiliation with the National Senior Citizens Council, it keeps us busy with lobbying in Springfield for certain bills concerning the elderly, gathering signatures for whatever is needed, speaking out at different club meetings, etc. It keeps us busy and active whenever health permits.

Now, of course, I have Mom with us. She is doing quite well. The skin graft has taken. The doctor says it will be another four weeks until it has healed. It makes me so sad to see people like her, that spent so many years being so active and then it happens — age and health stop the things they loved so dearly. Now, it is up to me

the people's government of Angola boasted that this was the SIXTH Angolan aircraft brought down in the last two months.

Where were the cries of outrage from the White House? Were these lives not just as precious to grieving families? Once more, the Third World people are confronted with the fact that to the United States only the human rights of AMERICANS matter.

PLEAS FOR HUNGER REBUFFED

Edouard Saouma, of Lebanon, secretary general of the UN Food and Agriculture Organization called upon representatives of 35 industrialized nations to deliver urgently needed food to more than 150 million Africans in 22 countries, threatened by famine.

Because of drought, insect plagues, widespread disease among the cattle and shortage of farm machinery, the countries of Angola, Botswana, Cape Verde, Chad, Ethiopia, Ghana, Guinea, Mozambique and other countries were threatened.

The U. S. delegate, the former Rep. Millicent Fenwick — R., N. J., asserted that the concern of the delegates was heartening, but it was necessary to be frank about the "burden the poorest underdeveloped countries would be placing on the economy." She claimed "The world economy could not afford such a lump. It's a sodden weight and such relief might become a never ending burden." Move over, Scrooge Meese!

to see that she is comfortable and satisfied. I am so willing and happy to be able to take care of her, and just hope we have her for many more years.

Thanks so much for going to visit Mom at the hospital. She is so grateful to those that took time out of their lives to come and pay her a visit. I know how she feels as we work with hundreds of those people, and they cannot thank one enough for the favors extended them when they no longer can do for themselves. Take care — our best to you and Louis.

Olga Martin

Mrs. Uršule Juodaitis' daughter

***

N. Miami Beach, Fla.

Dear Nellie — Another Christmas and another New Year will be here soon. I hope you have a happy holiday, and that the New Year will be very good to you and yours. Enclosed, find a check for \$60.00 from S. Yurewitz. \$10.00 for subscription renewal and a \$50.00 donation.

Our club property has been sold. We are waiting for the dissolution, and the Judge's ruling on how we can dispose of our assets. We did have a non-profit organization so we had to see the judge. Best wishes to everyone

— Magdalen Novitski

***

San Leandro, Cal.

Dear Nellie — Sorry for the delay with our drive this year.

I had a pinched nerve in my left hand. Had it operated on, then in my right hand. The left hand is fine, but it looks like I will have to have the right hand operated on again.

My knee is O.K. It does get sort

of stiff from all this rainy weather we have been having. Can get along, but do get tired.

With winter weather, there are so many leaves from our trees. Have been raking them up every week for a month now.

My husband Alex is O.K. Has his ups and downs like all of us. He is overhauling an old car. It takes a lot of his time, but that is better than just sitting around. Just so you can see how we look, I am enclosing a picture taken of us in 1978. We haven't changed much. Best wishes to all of you.

Violet Trask

***

Palo Alto, Cal.

Dear Nellie — Thank you again for all your good wishes. I just had open heart surgery to replace a valve in my heart, so it has been difficult for me to keep in touch. Bet here is a picture of me and my Mom at her nursing home, taken some time this past summer. She is still physically strong at 92 in Feb. Enjoys having the Lithuanian papers read to her, and wishes all her friends good health and happiness in the coming year.

Eleanor Claras

—daughter of Antanina Staskus

***

Denver, Colo.

Dear friends of Vilnis — Please discontinue sending the "Vilnis" — to my mother. Mrs. Elizabeth Galgauskas died last May, and her subscription ends with the end of this year.

She loved your paper and read it for 60 years. She looked forward to receiving every issue.

You are doing a wonderful job in promoting peace in the world, and friendship and understanding among all nations.

May you continue to have the energy and the resources to inform, and to educate your readers about the folly of the arms race, and the dangers of nuclear war. Peace and best wishes for the holidays

...Amelia Gilmartin

daughter of Elizabeth Galgauskas

***

St. Petersburg, Fla.

Dear Nellie — Sending this greeting to wish you and all the staff at Vilnis a very happy, healthy, successful and peaceful New Year in 1984.

Sorry that you were ill, but hope all is well now. We had a wonderful vacation in Lithuania this past August. Visited with all relatives, and many friends.

Our chorus is hard at work now with new songs from Lithuania. It is quite a job rehearsing every week, as we have a new program every Saturday. The "snowbirds" are down, so we have good crowds each Saturday. We strive always to keep Lithuanian culture alive.

Mom and I are both O.K., keeping busy with our duties at the club, and at home. Sirdingiausius sveikinimus visiems Naujųjų Metų proga. Keep up the good work. Many good wishes to Louie.

Helen Janulis

***

Richmond Hill, New York

Dear Nellie — I was so sorry to hear that you were in the hospital. Hope everything is just fine again.

I am O.K. Have been busy with all sorts of things — Brooklyn Union Gas Co., Allstate Insurance,

Nukelta į 10 pusl.

Atkelta iš 9 pusl.

Jamaica Hospital — nothing has turned out right. Anthony's death certificate was wrong. It stated that he died of natural causes. He did not. If he didn't have that car accident, he would still be living. My house still worries me. I haven't made any definite plans yet. It will take another year or so.

I was invited to go to Estonia this coming summer with two other people to represent the Estonian paper, which will be celebrating its 75th anniversary. There will be meetings and banquets.

I think I will go if everything is all right. The war situation is uncertain. I am very frightened about the latest actions. Hope "The Day After" can be avoided. Baranikas is doing very much for the "Laisve", and we are really so lucky to have him. I don't know that the "Laisve" would do without him.

Once more, hope you are completely back to normal. I am thinking of you and wishing you the very best always.

Ilse Bimba

Toronto, Ont., Canada

Gerbiami Vilniečiai, čia siunčiu už prenumeratą \$15 ir \$5.00 auką. Didelės laimės jūsų darbuose. Linkiu tvirtos sveikatos, bent nemažiau po šimtą metų gyventi.

Charles Kamichaitis

Columbus, Ohio

Dear Nellie — I am so grateful for the cards you send my mother, Helen Žukienė. She really appreciates them. Even though her eyesight is failing, she still is able to read her Vilnis and Laisvė. I saw her Thanksgiving, and her mood was happy. The \$100 check enclosed is for Season's greetings to Vilnis and our friends there. Having traveled with John Feiza and Julius and Mary Urbikas makes reading the paper interesting. But best of all are your comments on current events — I share them with my neighbors who are not so progressive—but open minded.

My husband and I wish you and yours good health and happiness at this beautiful season.

Helen Pine

St. Petersburg, Fla.

Šalna

Šalna padarė daug nuostolių floridiečiams, ne tik ūkininkams, bet ir visiems, kurie savo sodybose turėjo vaisinių medžių. Aš apėjau apie savo namą: viskas nušalo. Man net ašaros išėjo. Bet pas mus Floridoj tuoj viskas atgyja, sužaliuoja.

Choro parengimas

Mūsų choro koncertas ir balius labai gerai pasisekė, žmonių prisirinko pilna svetainė.

Turėjom svečius iš Ilinojaus, Pensylvanijos, Massachusetts, Connecticut, New Yorko valstijų ir daug iš Kanados. Mūsų gospadinės pagamino labai gradžius pietus, publikai labai patiko. Ačiū V. Kuzmickienei, Helen Chaplikienei ir Stellai Darskai už skanius pietus.

Mūsų choras nelabai didelis, turim 23 dainininkus ir gerą mokytoją Helen Janulytę.

Mūsų choristai nėra jaunuoliai, jauniausias 42 metų, seniausias 90 metų, bet visi pilni energijos ir

10

CICERO ŽINIOS

Dantų gydytojas Atkočiūnas-Atkus pasitraukė iš pareigų, kitaip sakant, išėjo į pensiją. Jis ilgus metus dirbo dantų gydytoju. Linkiu gydytojui gero ir ramaus poilsio.

o o o

Piktadariai isibrovė į Bočiūno — Central valgomų produktų krautuvenę ir išnešė daug maisto, savininkui padarydami didelį nuostolį.

o o o

Bernice Janis ir Antanas Navickas gruodžio 18 d. automašina išvyko į Floridą. B. Janis sakė, kad vyksta pas dukrą Fort Lauderdale, Fla. ir manantys ten praleisti porą ar trejetą mėnesių. Orui atsilus grįš į Cicero.

o o o

Gruodžio 21 d. nakties metu sudegė dviejų aukštų namas 1525 S. 49 Ct. Prieš pora savaičių taipgi sudegė namas 48 Ct. arti 14 St. Prieš 3 savaites sudegė namas tarp 14 ir 15 gatvės ir jo griuvėsiai tebestovi.

o o o

Bruno Grabauskas rimtai nesveikuoja. Jį kankina inkstų liga. Jis šiuo laiku randasi Loreto ligoninėje. Linkiu jam pasveikti.

o o o

Stanley Liepas pardavė namus 1615 S. 50 Ave. Nupirko Sandra Žilinski.

R. E. Halla pardavė savo namus 3531 So. 49 Ave. Juos nupirko J. Božis.

o o o

Kapitonas Thomas M. Zazekis, 1310 S. 48 Ct., baigė Tucson, Arizona, universitetą. Studijavo mediciną. Pasiliko dirbti Sheppard Air Forces Base, Texas, karo ligoninėje.

o o o

Robert Budwitis, 2315 S. 59 St., ir Jeffrey Delestowicz, 5237 W. 25 Place., areštuoti, kai vykdė apilėšimą 5240 W. 26 St. Paleisti iki teismo užsistačius po \$10,000. Teismas sausio 9 diena.

o o o

Mirė Virginia R. Burda-Adomaitytė, sulaukusi 69 m. a. Ilgus metus dirbo Western Electric bendrovėje. Liūdi sesuo ir brolis bei kiti giminės.

John Feiza

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Gerb. draugai:

Buvau rimtai sunegalavęs, štai kodėl taip ilgai jums neparašiau. Ne tik turėjau pagulėti ligoninėje, o ir pasiduoti chirurgo peiliui. Laimė, kad turėjau keletą tūkstantėlių santaupų ir medicare apdraudą. Jeigu nebūčiau turėjęs tų kelių tūkstantėlių, vilkai žino kuo visa tai būtų pasibaigę, nes medicare nepakako nei gydytojams, nei ligoninei už lovą. Nuskuto mane be pasigailėjimo, neatėmė tik Social Security pensijos.

Tačiau dėl to nenusiminęs. Kaip daugelis mūsų mieste pensininkų verčiasi porking-binzais, aš irgi kojų nepakratysiu, o be to mieste atsidarė jau net trys alkaniems sriubos virtuvės. Vadinasi, galėsiu gyventi, bile išsikasiau iš ligos.

Išgelbėjo mano dūšią nuo kelionės pas Abraomą, turiu pasakyti, specialistai gydytojai ir ligoninėje pagal paskutinius reikalavimus operacijų kambaryje įrengimai bei ligonių priežiūra, medicinos seselių stropumas. Todėl nesigailiu tų kelių tūkstantėlių, nes vis tiek jie man nebuvo reikalingi, gulėjo padėti banke.

Koks tūkstantėlis gal ir būtų likęs, bet baisus dalykas su tais specialistais gydytojais. Žiūrėk, ateina į palatą, prieina prie lovos: "Good morning How are you" ir nueina tolyn ligonio nė nepačiupinėjęs. Būk tikras, sąskaitoje rasi įrašyta 20-30 dolerių už tą "Good morning".

Be to, ligoninėje gulėdamas patyriau, kad turiu ne tik draugų, o ir "draugų". Iš draugų, jeigu ne vienas tai kitas beveik kasdien lankė, linkėjo pasveikti, rūpinosi ar ką man nereikia. Tuoj po operacijos beveik kasdien ateidavo aplankyti ir "draugai". Jie taip pat linkėjo pasveikti, bet jiems labiausia rūpėdavo sužinoti, kiek banke aš turiu pinigų. Gražiausia buvo su mūsų klubo pirmininku dypuku.

Jis įsiprašė į ligoninę, kai buvo pasibaigus ligoniams lankyti valanda, kai palatoje, išskiriant ligonius, nebėbuvo pašalinių žmonių. Aš jo

nelaukiau. Kai pamačiau jį-nustebau, kad ir jis atėjo, nežiūrind kad klube jis manęs nemėgo, savo plauko naujieniečius klubo narius iš pasalų siundydavo prieš mane.

Dabar, atėjęs į ligoninę aplankyti, buvo mandagus, lipšnus ir švelnus kaip vilna. Apgailėstavo, kad man pristojo tokia sunki liga ir kad teko turėti tokią skausmingą operaciją, nes, girdi, iš tokių sunkių operacijų mažai kas išsikasa. Pasakui, paėmęs gale lovos kabantį ligos eigos dienoraštį, pavartė jį, pakraipė galvą, duodamas suprasti, lyg reikalai su mano liga prasti. Priėjo arčiau, atsisėdo šalia lovos ir po ilgos pauzės ėmė sakyti:

— Turėtum pasirūpinti, kol dar nevēlu, aš sutinku nuvežti pelenus į Lietuvą.

Aš tuoj supratau, kokį "pasirūpinimą" jis turi galvoje:

— Jeigu pinigų nuvežtumei, būtų kita šnektas, pelenai gali pasilikti ir čia, Amerikoje,—jam pasakiau.

Dypukas nudžiugo, tarytum iš džiaugsmo pašoks nuo kėdės:

— Su mielu noru, bet turi padaryti testamentą.

— Testamentą jau turiu padaręs.

— Žmogus lyg suglumo ar nustebo, nežinau kaip pasakyti.

— O kam užrašei? — įkandin paklausė.

— Tam, kuris sutiks pinigų nuvežti į Lietuvą.

Pirmininkas, mat, nebūtų pirmininkas. Tuoj suprato, kad aš iš jo juokiuosi, arba kitaip pasakius, "ieškau durnių".

— Tai labai protingai padarei, drauge, — jis mane draugu pavadinė, ko niekad nedarydavo. Jeigu kreipdavosi, tai vis pavarde pavadinavo.

Pasišnekėjome dar valandžiukę ir jis atsiveikino, palinkėdamas pasveikti. Nuo lovos nuėjo ir iš palatos išėjo nė neatgrįždamas.

Man buvo smagu, kad šiam "protingam" klubo pirmininkui "nušluosčiau nosį", tarytum net skausmai kūne praėjo. **Skaitytojas**

SAN FRANCISCO-OAKLAND, CAL.

Per pereitą LLD susirinkimą šie nariai atnaujino prenumeratas ir prisidėjo su aukomis "VILNIAI".

Konstancija Mugianienė iš Oakland, Cal., aukoja \$50.00 prisiminimui mirusio vyro Alekso Mugianis, sesutės Dorothy Machulienės ir jos vyro Frank Machulio.

Margaret Mozūraitienė, San Leandro, Cal., aukoja \$50.00 prisiminimui vyro Zigmo Mozūraičio, mirusio prieš 3 metus.

Ksavera Karosienė, San Leandro, Cal., aukoja \$50.00 prisiminimui mirusio vyro Juozo Karoso. Taipgi atnaujina tris prenumeratas už \$40. Viso \$90.

Marie Baltulionytė, San Leandro, Cal., aukoja \$50.00 ir atnaujina savo prenumeratą \$10. Viso \$60.

LLD 198-ta kp., Oakland, Cal., aukoja \$25 ir atnaujina vieną prenumeratą į Lietuvą už \$15, viso \$40.

Aleksas ir V. Taraškai, San Leandro, Cal., aukoja \$25 ir atnaujina prenumeratą už \$10. Taipgi Naujų Metų sveikinimas už \$10, viso \$45.

Maryte Ginaitienė, Santa Clara, Cal., aukoja \$10 ir atnaujina prenumeratą \$10, viso \$20. Taipgi aukuoja \$5 LLD 198-ajai kuopai.

SUNNYVALE, CAL.

Drg. Onutė Daivienė jau apie 93-4 metų ir silpnos sveikatos, betgi apsitvarko su kaimynų pagalba. Gaila, kad toliau gyvena ir mums darosi sunkiau ją aplankyti.

PALO ALTO, CAL.

Eleanor Claras (Staškiūtė) pergyveno sunkią operaciją, turėjo širdies by-pass. Dabar randasi savo namuose. Jos šeima ir sesutė Frances Laurence gelbsti kiek galėdami kad Eleanor pilnai pasveiktų.

Jų motina Antanina Staškienė, apie 92 m., randasi poilsio namuose. Jos sveikata silpnėja. Dukros arba šeima ją lanko beveik kiekvieną dieną.

Visi linkime joms geresnės sveikatos, linksmai sulaukti NAUJŲ METŲ. To linkiu ir visiems draugams. Dėkoju už atnaujinimą prenumeratų ir aukas mūsų spaudai.

Beje Drg. Ksavera Karosienė nors kiek sustiprėjus, bet dar gydytojo priežiūroj. Jaučiasi daug linksmiau ir pasirodo, kad ne už ilgo viskas pagerės.

Violet Taraškienė
Vilnis, 1984 sausio 19

Užbaigsime "Vilnies" skaitytojų gavimui vajų

Kaip kas metais, tai ir šiais, mes pradėjome vajų rugsėjo 1 d., o baigsime vasario 1 d. Tačiau kurie prisiūs mokestį iki vasario 5 dienos, bus įskaityta į vajuos sąskaitą.

Ar šis vajuos buvo sėkmingas, paaiškės pasibaigus vajui.

Direkcija ruošiasi pagerbti mielos vajuos darbuotojus kovo 11 d.

Dar pakartojau, mieli vajuos darbuotojai, padirbėkite iki vasario pirmos ir prisiūs mokestį iki vasario 5 d. Pasitikime, kad užbaigsime rūpestingai savo didelį darbą. Iš tikro mes ištisius metus turėtume rūpintis gauti naujų skaitytojų, bet čia jau visų laikraščio darbuotojų pareiga.

"Vilnies" direkcija

Ruoškimės aplankyti Lietuvą

Tenka pranešti, kad ateinančią vasarą bus organizuojamas net dvi "Vilnies" skaitytojų turistinės grupės į Lietuvą. Beveik jau susitarta su kelionių agentūra American Travel Service Bureau (Raskaus) ir dėl viešbučių Vilniuje. Pirmą grupę numatoma išvyks birželio 17 d. ir grįš liepos 5 d., antra išvyks rugpjūčio 19 ir grįš rugsėjo 4 dieną. Abi grupės Lietuvoje viešės po dešimt dienų. Iš Čikagos vyks per Niujorką. Kiek kaštuos kelionė į abi puses, viešbutis bei maistas ir išlaidos, susijusios su ekskursijomis Lietuvoje, dar nėra susitarta.

Tenka pastebėti, kad grupėse turistų skaičius bus ribotas. Galvojantys vykti paskubėkite užsiregistruoti, kad netektų nusivilti, jog nebėra vietų.

ADM.

Miseviciai nepamiršta "Vilnies" reikalų

Gavau trumpą laiškutį nuo Jean Misevich ir jame pinigine perlaidą. Laiške rašo, kad prisiunčiant mokestį už "Vilnies" prenumeratą ir dar įdedanti \$5 paramos. Be to, linki visiems laikraščio darbuotojams geros ir tvirtos sveikatos. Ji trokštanti, kad "Vilnis" dar ilgai gyvuotų ir lankytojų savo skaitytojus.

Smagu, kad jauni žmonės taip gražiai atsiliepia ir nepamiršta paremti tėvų taip puoselėto laikraščio. Nuširdus dėkui Jean ir visai jos šeimai.

Vilnietė

Miela viešnia iš T. Lietuvos

Teko susitikti kultūričių susirinkime miela viešnia Mabel Kairienė, kuri atvykusi į mūsų šalį lapkričio 24 d. Ji turi artimų giminių, pas kuriuos svečiuojasi. Viešėjo pas savo močiutę A. G. Kraftas, Hot Springs, Ark.

Ji gimusi Pietų Amerikoje-Urugvajuje. Su tėvais jaunutė išvyko į Lietuvą 1959 metais, kur lankė mokyklą ir baigė universitetą.

Viešnia patenkinta Lietuvos gyvenimu. Sukūrusi šeimą ir augina dukrą, kurios dabar labai išsilgusi. Sakė, kad sausio mėnesį grįšianti į T. Lietuvą pas šeimą.

Labai buvo malonu pasikalbėti su miela viešnia. Linkiu jai malonios viešnagės mūsų šalyje ir laimingai grįžti pas savus.

Julija M.

Vilnis, 1984 sausio 19

ILGIAUSIŲ METŲ KERŠULIAMS

Bronė ir Vladas Keršuliai

Gavome laiškutį nuo brooklyniečių Bronės ir Vlados-Walterio Keršulių ir jame pinigine perlaidą sumoje \$105. Laiške pažymėta, kad pasimoka už "Vilnies" prenumeratą, o \$95 skiria laikraščio paramai. Tai esą dovana nuo Walterio jo 95 metų gimtadienio proga.

Amerikos pažangūs lietuviai gerai pažįsta draugus Keršulius iš jų ilgų metų veiklos pažangiam judėjime. Mes matėme juos veikiant veik visose laisviečių sueigose. Ilgus metus W. Keršulis buvo "Laisvės" bendrovės direktijos nariu. Taipgi juodu veikė ir dainavo

Vyšnutė

chore. Kur tik buvo kas veikama, mes matėme jų vardą bei užimant atsakingas pareigas. Pastaruoju metu dažnai vyksta jų erdviame sodelyje gegužynės, vasarą, o žiemos metu, taipgi ruošiami įvairūs svečių priėmimai iš senosios tėvynės T. Lietuvos.

Nežiūrint, kad Walteris rugpjūčio 15 d. atžymėjo savo gražų ir kilniais darbais pasipuošusį 95-tą gimtadienį, jis tebėra veiklus ir giliai galvojantis. Tik kartais nusišundžia draugams, kad jo regėjimas darosi silpnas ir jau pats negali skaityti pažangios spaudos. Tačiau esąs dėkingas mylimai žmonai Bronėi, kuri jam paskaito "Laisvę", "Vilni" ir kitą pažangią spaudą.

Šia proga noriu priminti, kad mieli Keršuliai dar ir kitą gražią sukaktį atžymėjo; rugsėjo 8 d. sukako 25 metai nuo sukūrimo jų šeimos židinio.

Sveikiname mielus jubilatus ir linkime daug geros sveikatos ir dar sulaukti daug garbingų sukaktių ir būti veikliams, kaip buvote visą savo brandų gyvenimą.

Ilgiausių metų Jums, mieli ir ištikimi darbo žmonių Draugai!

Lakštutės palinksmo kultūrietes žiemos švenčių proga

Spaudoje buvo pranešta, kad gruodžio 20 d. Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narių susirinkime bus šaunus pasivašiniimas žiemos švenčių proga. Kultūrietės savo žodį išpildė. Draugijos pirmininkė A. Vaitkienė, talkininkaujant A. Paulikienei ir kitoms, suruošė šaunius kalakutienos pietus ir visus pavaišino. Po vaišių sekė Lakštutės dainų koncertas.

Lakštutės nesigailėjo dainų. Pirmiausiai sudainavo specialiai pritaikintą dainą kultūrietėms. Kas ją parašė, neteko sužinoti. Po to sekė kitos dainos. Dainavo visa grupė, taipgi solo, duete ir trio. Jų vadovė Valerija Urbikienė skambino pianinu. Pasirodo, kad Lakštutės mokinasi daug naujų dainų.

Kultūrietės nesigailėjo aplodismentų ir dėkojo savo narėms už tokį gražų palinksmimą žaviomis dainomis. Sakau, savo narėms, nes mielos Lakštutės yra A.L.M.K. draugijos narės ir mes didžiuojamės turėdamos jas draugijos narėms.

Užbaigus dainų programą, draugijos pirmininkė Antanina Vaitkienė atidarė susirinkimą ir vedė tvarką. Pirmiausia ji pristatė viešnią iš T. Lietuvos Mabel Kairienę, kuri pasakojo apie savo vizitą. Viešnia labai vykusiai perdavė Tarybų Lietuvos moterų linkėjimus, ypatingai priminė gražius atsiliepiamus pereinamais metais viešėjusios šioje šaly Filomenos Petrusevičienės, kurią draugija įrašė į savo knygą garbės narė. Narės šiltai priėmė jos sveikinimus. Baigus viešnią savo žavią kalbą, eita toliau prie darbotvarkės.

Sekretorė perskaitė protokolą iš pereinamo susirinkimo, kuris buvo priimtas. Iš klausyti išsamūs valdybos raportai. Fin. sekr. Isabelle Peters raportavo, kad turime 85 užsimokėjusių narių, o atsilikusių su mokesčiais dar yra 21. Tai nemalonus reiškinys. Narės turėtų be raginimo pasimokėti nario mokesčių. Bėgyje pastarųjų 3 metų mirė 13 narių.

Sekr. J. M-nė

\$20,000 fondas

Į "Vilnies" fondą iplaukė šios aukos (nuo gruodžio 20-os iki gruodžio 29-os):

\$100.00

HELEN PINE—Columbus, Ohio.

\$95.00

BERNICE ir WALTER KERSULIAI—Brooklyn, N. Y. pagerbimui VLADO KERSULIO 95-to gimtadienio.

\$55.00

A. LINGIS—Chicago.

\$50.00

KONSTANCIJA MUGIANIENĖ—Oakland, Cal. prisiminimui mirusio vyro Alekso sesers Dorothy ir jos vyro Frank Mačiulis, per Violet Trask
MARGARET MOZŪRAITIENĖ—San Leandro, Cal., atminimui vyro Zigmo Mozūraičio, per Violet Trask
KSAVERA KAROSS—San Leandro, Cal. prisiminimui mirusio vyro Juozo Karoso, per Violet Trask
MARIE BALTULIONYTĖ—San Leandro, Cal., per Violet Trask
S. YUREWITZ—Ft. Lauderdale, Fla., per Magdalen Novitski
VALYS BUNKUS—St. Petersburg, Fla.

\$25.00

LLD 198 kp. Oakland, Cla., per Violet Trask
ALEX ir VIOLET TRASK—San Leandro, Cal.
ANNA DAUKUS—Detroit, Mich. per St. Masytę
LILLIAN GUGAS—Detroit, Mich. sveikina Anna Saukus gimtadienį.
LOU ir NELLIE DE SCHAAF—Chicago.

\$15.00

ELZBIETA BATUTIS—Chicago.

\$13.00

K. GEGUŽIS—Chicago

\$10.00

MARYTĖ GINAITIENĖ—Santa Clara, Cal., per Violet Trask
WILLIAM MALIN—Ozone Park, N. Y.
P. ir N. VENTAI—Brooklyn, N. Y.
D. ir J. BOGUS—Detroit, Mich. per St. Masytę
ANNA DOČKUS—Detroit, per St. Masytę
P. ZLINE—Sun City, Cal.

\$8.00

A. GRINA—Chicago

\$5.00

LUČILLE MATUZ—Chicago
MONICA LUCAS—Chicago
CH. KAMICHAITIS—Toronto, Ont., Canada
JEAN MISEVICH—Lemont, Ill.

Dabar iplaukė .....\$ 791.00

Anksčiau 5,012.00

Viso \$5,803.00

Labai ačiū visiems už gražią paramą

—ADM.

"Vilnies" direkcijos žiniai

Siuomi primenu "Vilnies" bendrovės direktorių tarybos nariams, kad mūsų posėdis įvyks sausio 27 d., 1 val. popietų, savoje salėje. Prašau visus atsilankyti, nes turime daug svarbių reikalų.

Sekr. J. M-nė

11

PRISIMINUS JONĄ JUODAITĮ

Sausio 24 d. bus 34 metai, kai netikėtai ir nenujauštai Jonas Juodaitis atsiskyrė iš gyvųjų tarpo, palikdamas dideliame liūdesyje mylimą žmoną Uršulę ir dukras Ruth, Olgą bei jų šeimas. Taipgi daug kilnios idėjos draugų.

Velionio Jono Juodaičio gyvenimas išpuoštas gražiais organizaciniais darbais. Jis gyvendamas Custer, Mich., pavyzdinai veikė tarp lietuvių ūkininkų, kur buvo visos pažangios organizacijos ir net turėjo įsigiję pastatą salėms. Lietuviai ūkininkai čia buvo tvirtai organizuoti, o prie to darbo ne tik prisidėjo visa Juodaičio šeima, bet ir vadovavo.

Prieš apie 40 metų Juodaičiai persikėlė gyventi į Čikagą. Velionis dirbo ūkiškų padargų gaminimo bendrovėje. Ten veikė unija, kuriai velionis ne tik priklausė, bet užėmė atsakingas pareigas, gal tas ir prisidėjo prie ankstyvos jo mirties...

Šia proga, noriu priminti, kad velionio našlė Uršulė Juodaitienė, pasilikusi su dukromis, rankų nuleido. Ji daug metų buvo "Vilnies" bendrovės direktorių tarybos narė. Ilgokus metus ėjo Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos pirmininkės pareigas. Taipgi mes ją matėme dirbant Mildos — Kultūros ir Meno klubo parengimuose. Trumpai pasakius, Uršulė, kaip ir jos velionis vyras Jonas, atidavė visą savo brandų gyvenimą pažangos labui. Gaila, pastaruoju laiku pašljo Uršulės sveikata ir viena nelaimė po kitos privertė ją pasitraukti iš atsakingų pareigų organizacijose. Bet mintyse ir troškime, kad pažangus judėjimas augtų ir gyvuotų, ji neatitolo. Kiekviena proga teiraujasi, kas veikiama "Vilnies" kolektyve ir kultūriečių šeimoje.

Lai bus velioniui Jonui ramybė, o Uršulei ir jos dukroms linkiu geros sveikatos ir toliau būti ištikimoms darbo klasės dukroms. Vyšnutė

Stambiai parėmė laikraštį "Vilnis"

Gruodžio 21 d. į "Vilnies" raštine užėjo drg. A. Lingis. Viešnia palinkėjo laikraščiu ilgai gyvuoti, teikti teisingą žodį savo skaitytojams ir įteikė laikraščiu paramos \$55. Be to, ji pasimokėjo už savo prenumeratą net už du metus ir dar užrašė trims giminaičiams į T. Lietuvą. Viso labo ji įteikė laikraščio reikalams \$124.

Mielos viešnios linkėjimas laikraščiu įrodė, kad ji netušciais žodžiais linkėjo.

Nuoširdus dėkui drg. A. Lingis už tikrą meilę pažangiam laikraščiu. Vilnietė

Buvo ko pasidžiaugti per kalėdas

Čikagiečiams Marytei ir Julii Urbikams buvo ko pasidžiaugti per kalėdas. Jų marti Danutė, sūnaus Jono žmona, gruodžio 20 dieną seneliams pagimdė virš šešių svarų aniką Darių.

Buiniu naujagimiu džiaugiasi jo tėvai, džiaugiasi močiutė Marytė, džiaugiasi grandpa — senelis Julius, o ypač, kai Marytė su Julium kelerius metus laukė sūnaus Jono ir marčios Danutės, jiems dovanos — pirmojo anūko. X.

12

Trys metai be Jono Mažeikos

Jonas S. Mažeika

Sausio 18 d. sukako trys metai nuo to skaudaus įvykio, kai 1981 metais sustojo plakusi šviesaus gyvenimo Jono Mažeikos jautrioji širdis. Velionis Jonas visą savo gyvenimą skyrė darbo žmonių reikalų gynimui. Jis buvo vienas nepavarduojamas Amerikos pažangių lietuvių veikėjas, kuris nesitenkino veikti tik tarpe lietuvių. Jis daug ir artimai veikė tarptautiniu mastu. Buvo ištikimas K. P. narys ir stambiai rėmė jos veiklą bei ragino kitus veikti po K. P. vėliava. Artėjant saulėlydžiui, jis savo reikalus taip sutvarkė, kad kiek liko sutauptų, jos liko Komunistų Partijai.

Apie velionio veiklą jau keliais atvejais rašyta, taipgi reikia tikėtis, kad ir ateityje bus plačiau apie jo nuopelnus parašyta. Tad šį kartą tiek priminsiu, kad velionis gyveno ne sau, o darbo žmonių naudai. Jo mirtis yra didelis nuostolis Amerikos pažangiam judėjimui. Jo darbai nebus užmiršti darbo liaudies. Velioniui tikra pagarba bus tai įvertinimas jo darbų. Idėjos Draugė

J. Sisevičienė vėl apdovanojo "Vilni"

Jau buvo rašyta, kad drg. Josephine Sisevičienė, prisiminus savo sūnaus Bruno Gates-Gudaitis mirties 2 m. sukaktį, apdovanojo "Laisvę" ir "Daily World", po \$50. Jiedu su vyru neseniai buvo įteikę "Vilniai" \$100 minint sūnaus Weslie mirties metines. Prieš pat dvejų metų sūnaus Bruno mirties sukaktį Josephinė vėl įteikė "Vilniai" \$100 ir pasakė, kad ji esanti tikra, jog jos sūnus Bruno, jei galėtų prabilti, padėkotų jai. Jis troško, kad pažangūs laikraščiai gyvuotų ir skleistų tiesos žodį.

Didelis ir nuoširdus dėkui Sisevičienės už taip stambią paramą ir tinkamą savo brangių sūnelių prisiminimą. Vilnietė

Grina parėmė laikraštį

Gruodžio 20 d. drg. K. Kurpeikienė, atvykusi į kultūriečių susirinkimą, pamokėjo už drg. Antano Grina prenumeratą ir dar įteikė \$8 paramos. Pasakė, kad drg. A. Grina taškus skiria kultūriečių vajininkei.

Dėkui Antanui už gražią paramą, o K. Kurpeikienei už paslaugas. Kultūrietė

Vieta gyvenime — tai ne profesija. Tai kur kas daugiau. Profesija paprastai turi visi žmonės, o vieta gyvenime randa ne visi. I. Gof

Kaip eina "Vilnies" vaju

[Nuo gruodžio 15 iki gruodžio 29]

Čikagietė Julia Marazas tebeprimauja. Ją vejasi detroitietė St. Masytė. Julia Urmon ir Julia Andriulienė taip pat nestovi vietoje, su jomis drauge ir Alvina Strech su Violet Trask.

Keturis naujus skaitytojus gavo Julia Marazas.

Vajininkės šį kartą išsirikiavo taip:

JULIA MARAZAS—ALMK Drg., Chicago	2220
ST. MASYTĖ—Detroit, Mich.	1960
JULIA URMON—Chicago	1680
JULIA ANDRULIS—St. Petersburg, Fla.	1500
ALVINA STRICH—Kenosha, Wis.	800
VIOLET TRASK—San Francisco-LLD 198 kp., Oakland, Cal.	580
ELIZABETH REPSHIS—Dorchester, Mass.	80
MARY STRAUSS—Bridgeport, Ct.	80
ADELE SUSNIS—Chesterland, Oh	80
OFFICE	1760

TARP MŪSU

— Iš Manchester, Ct., Sophie Geromiller atsiuntė laišką, kuriame rašo, kad jos tėvas, ilgametis "Vilnies" skaitytojas, nors jau 90 metų, bet vis dar tebeskaito "Vilni". Kadangi jis nežino, kada išsibaigia jo prenumerata, prašo, kad laikraščio siuntinėjimą nenutrauktumėm.

— Iš Naperville, Ill., Mary Kirstukas paskambino telefonu ir visam "Vilnies" kolektyvui bei savo pažistamiems Čikagoje palinkėjo laimingų Naujų metų. Mary pasidžiaugė, kad turėjo drauge su šeima geras kalėdas, pasidžiaugė, kad duktė po operacijos sveiksta.

— Kadangi gaunu labai daug laiškų, bet ryšium su laikraštyje telpančiais šventiniais sveikinimais stinga vietos, visų laiškų negaliu laikrašty paskelbti. Po švenčių bandysiu paskelbti visus. Taipgi ačiū Walter Pozer ir Mildred Chesna už straipsnius, kuriuos atspaudinsiu.

— Gavau telefonu skambutį Antaninos Butkis iš La Grange, Ill. Nesmagu, kad jai buvo prastos šventės dėl sunegalavimo sveikatos. Moteris prarado apetitą ir turi imti vaistus, kad jį atgavus.

— Martha Marquardt kalėdas praleido su savo dukra Theresa, kuri gyvena kitoj pusėj koridoriaus tame pačiame name. Kaip žinia, Martha susilpnėjęs akims jau nebegali skaityti laikraščio. Laiką leidžia prie televizoriaus. Alise Jonikienei ir Uršulei Juodaitienei bei kitiems pažistamiems linki laimingų Naujų metų. Nellie

Penki metai be Juozo Stalioraičio

Juozas Stalioraitis

Sausio 28 d. bus 5 metai, kaip netikėtai ir nenujauštai sustojo plakusi Juozo Stalioraičio jautrioji širdis. Jis dar tikėjosi daug padirbėti pažangos labui, bet ankstyva mirtis pastojo kelią.

Juozas savo gyvenime atliko daug ir labai svarbių darbų. Jis buvo vienas iš laikraščio "Vilnis" įkūrėjų. Vėliau daug dirbo laikraščio vajuose užrašydamas laikraštį naujiems skaitytojams. Taipgi per daugelį metų buvo "Vilnies" bendrovės direktorių tarybos nariu. Gražiai dirbo LDS. Persikėlęs gyventi iš Cicero į Marquette Parko koloniją, ėjo LDS 127 kp. finansų sekretoriaus pareigas. Taipgi veikė kitose pažangiose organizacijose.

Lai bus jo kilnus atminimas gyvas visų jį pažinusių mintyse ir širdyse.

Užušilių Julija

LINDNAS PRISIMINIMAS

Jono Juodaičio

Sausio 24 dieną su eis 4 metų kai mirė Jonas Juodaitis. Jonas buvo pažangus žmogus, ir širdingas ir su visais gražiai sugyveno. Mirtis jį išskyrė iš gyvųjų tarpo dar ne laiku, dar daug metų galėjo gyventi ir veikti.

Jonas Juodaitis daug veikė netik pažangiose organizacijose, bet ir unijoje, kur jis visados tvirtai gynė darbo žmonių reikalus, ir kovojo prieš išnaudojimą darbininkų.

Sausio 24 dieną, 1949 metų, ta liūdna diena pasiliks pas mane kol aš būsiu gyva, ir pas dukras ir visus artimuosius.

URSULĖ JUODAITIENĖ
ir šeima

Vilnis, 1984 sausio 19